

De Bijlmer monitor 1997

Amsterdam, september 1998

Van Dijk, Van Soomeren en Partners (DSP):

- Hette Tulner
- Paul van Soomeren
- Essy van Dijk

Bureau voor Onderzoek en Statistiek (O + S):

- Jeroen Slot

van dijk, van soomeren en partners

Van Dijk, Van Soomeren en Partners BV
KvK Amsterdam nummer 33176766
Bezoek: Van Diemenstraat 410 - 412, Amsterdam
Post: Van Diemenstraat 374, 1013 CR Amsterdam
Telefoon: 020 625 75 37 Facsimile: 020 627 47 59

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
1.1	De vernieuwing van de Bijlmermeer	3
1.2	De Bijlmermonitor	3
1.3	Bronnen	4
1.4	Gebiedsafbakening	5
1.5	Terminologie	6
1.6	Leeswijzer	6
2	Context	7
2.1	Woningen	7
2.2	Bevolking	7
2.3	conclusies	11
3	Wonen en leven in de Bijlmer: oordeel en gedrag	12
3.1	Stand van zaken en hoofddoel	12
3.2	Woonduur en vertrek	12
3.3	Oordeel van bewoners	15
3.4	Instroom	17
3.5	Imago	20
3.6	Conclusie (Stand van Zaken woon- en leefklimaat Bijlmermeer)	24
4	Ruimtelijke vernieuwing (wonen, woonomgeving, veiligheid)	26
4.1	Subdoel wonen	26
4.1.1	Kwaliteit woning	27
4.1.2	Wonen bij Nieuw Amsterdam	28
4.1.3	Volkshuisvestingtechnische gegevens Nieuw Amsterdam	30
4.1.4	Exploitatie Nieuw Amsterdam	33
4.1.5	Conclusies	36
4.2	Subdoel woonomgeving	37
4.3	Subdoel veiligheid	42
5	Sociaal-economische vernieuwing (werk, onderwijs)	50
5.1	Subdoel werk	50
5.2	Subdoel onderwijs	53
6	Conclusies	61
Bijlage 1	Categorieën personderzoek	65
Bijlage 2	Onderzoeksverantwoording Bewonersenquête	66
Bijlage 3	Tabellen	69

1 Inleiding

1.1 De vernieuwing van de Bijlmermeer

De vernieuwing van de Bijlmermeer, die loopt van 1992 tot 2007, kent een aantal ambitieuze doelstellingen. Bij de start van de vernieuwingsoperatie in 1992 (eerste saneringsaanvraag) zijn 3 hoofddoelen, geformuleerd:

- 1 verbeteren van de woningmarktpositie van de Bijlmermeer (ruimtelijke vernieuwing);
- 2 verhogen van de arbeidsparticipatie van de bevolking (sociaal-economische vernieuwing);
- 3 versterking van het stedelijk leven in de Bijlmermeer door meer bedrijvigheid en culturele voorzieningen (leefbaarheid en vernieuwing beheer).

Bij de tweede saneringsaanvraag (juli 1995) is het doel van de ruimtelijke vernieuwing nader gepreciseerd door middel van de volgende subdoelen:

- A een grotere tevredenheid van bewoners over het wonen in de hoogbouw;
- B een hogere waardering voor de wijk blijkend uit een langere woonduur;
- C meer mensen die in de Bijlmermeer willen wonen.

In de loop van 1995 werden in diverse andere stukken (Speerpunt Bijlmermeer, Urban en Convenant) ook op de terreinen werk, onderwijs, veiligheid en leef/woonomgeving subdoelen vastgelegd.

1.2 De Bijlmermonitor

In de genoemde stukken werd tevens vastgelegd dat de vernieuwingsoperatie gevolgd moet worden via een monitor: de Bijlmermeer Vernieuwing Monitor of Bijlmermonitor.

Eind 1995 begin 1996 werd voor deze monitor een Programma van Eisen ontwikkeld. In dat stuk werden de doelen, sub-doelen en ijkpunten die in de diverse nota's genoemd worden logisch gerangschikt en in meetbare termen omgezet. Zo werden twee hoofddoelen en diverse subdoelen geformuleerd. De hoofddoelen zijn de volgende:

- 1 De Bijlmermeer is in 2006 een wijk waar het woon- en leefklimaat even goed is als in de gemiddelde Amsterdamse wijk.
- 2 Woningbouwvereniging Nieuw Amsterdam heeft na afronding van de sanerings- en vernieuwingsoperatie (= 2006) het exploitatietekort tot nul teruggebracht.

Daarna volgde een periode van bijslijpen, uitbreiden en proefdraaien. Zo kreeg de sociaal economische vernieuwing (werk en onderwijs) meer gewicht in de monitor en werd op basis van een eerste bewoners(proef)-onderzoek (najaar 1996) uiteindelijk gekozen voor een veel intensievere vorm van bewoners enquêtering (duurder maar voor wat betreft de representativiteit beter).

De jaarlijkse evaluatie van het vernieuwingsproces wordt uitgevoerd door een extern onderzoeks- en adviesbureau, Van Dijk, Van Soomeren en Partners b.v. te Amsterdam in samenwerking met het Amsterdamse Bureau voor Onderzoek en Statistiek.

Er zal elk jaar een Bijlmermonitor rapportage uitgebracht worden waarbij telkens dezelfde indicatoren gemeten en afgezet worden tegen een meetlat (in dit geval de doelen die vastgelegd zijn in het Programma van Eisen Bijlmermonitor). De jaarlijkse monitor rapportages hebben als doel de vinger

aan de pols te houden en zo nodig te waarschuwen zodat het beleid bijgesteld kan worden.

De periode waarover deze 'monitoring' plaatsvindt beslaat tien jaar, namelijk de jaren 1996-2006. Overigens wordt in de rapportages wel zoveel mogelijk getracht gegevens vanaf 1994 te verzamelen, zodat over een langere periode 'gemonitord' kan worden.

De monitoring vindt plaats aan de hand van een tweevoudige vergelijking:

- De Bijlmermeer-resultaten van het lopende jaar worden vergeleken met die van vorige jaren. Dit levert een beeld op van de *ontwikkeling* in de Bijlmermeer van de gemeten aspecten.
- De Bijlmerontwikkeling wordt vergeleken met de ontwikkeling van de rest van Amsterdam op de betreffende aspecten. Zo vindt een *toetsing* plaats van de ontwikkelingen in de Bijlmermeer aan die in overig Amsterdam: een toename van de veiligheidsgevoelens in de Bijlmermeer met 10% wordt minder indrukwekkend als de veiligheidsgevoelens in overig Amsterdam met 20% toegenomen zijn. De ontwikkeling van de Bijlmermeer wordt met dit type vergelijking dus in een referentiekader geplaatst.

De gepresenteerde gegevens worden daarbij steeds afgezet tegen de doelen zoals die in de oorspronkelijke stukken en nota's te vinden zijn (gerangschikt en meetbaar gemaakt in het Programma van Eisen Bijlmermonitor).

1.3 Bronnen

In de monitor wordt gebruik gemaakt van twee fundamenteel verschillende typen gegevens.

- 1 Statistische standaardgegevens die betrekking hebben op populaties (bijvoorbeeld alle Bijlmermeerbewoners, alle werkenden e.d.).
- 2 Enquêtegegevens waarbij een steekproef uit de populatie ondervraagd is. We spreken hier gemakshalve veelal over 'bewoners-/of bevolkingsonderzoek'.

Naast dit onderscheid is binnen de Bijlmermeer nog het verschil van belang tussen gegevens die betrekking hebben op de *hele* Bijlmermeer en gegevens die betrekking hebben op het woningen-/bewonersbestand van de corporatie Nieuw Amsterdam¹.

Ondanks het feit dat deze corporatie het merendeel van de woningen in de Bijlmermeer verhuurt (en dus veel Bijlmermeerbewoners als huurder heeft) zijn gegevens van Nieuw Amsterdam niet identiek aan gegevens over de Bijlmermeer.

Voor de Bijlmermonitor is een flink aantal bronnen gebruikt. Onderstaand een opsomming ervan:

- bewonersenquête die in het kader van onderhavige monitor is gehouden in de Bijlmermeer;
- stedelijke leefbaarheidsmonitor Amsterdam;
- statistieken van O + S;
- 4e kwartaalrapportages 1994-1997 van Nieuw Amsterdam;
- kwartaalrapportages woonruimteverdeling Amsterdam van de Amsterdamse Federatie van Woningcorporaties;

Noot 1 Afgelopen jaar is Nieuw Amsterdam met Patrimonium gefuseerd. Het is echter de bedoeling om de exploitatiegegevens van Nieuw Amsterdam apart te blijven registreren, zodat de evaluatie niet in gevaar komt.

- Databank Complexgegevens Amsterdamse Federatie van Woningcorporaties;
- woningaanvraagformulieren Nieuw Amsterdam;
- de pers;
- aangifte- en verdachtencijfers van regiopolitie Amsterdam-Amstelland, afdeling Onderzoek en Statistiek;
- stadsdeel Zuidoost, afdeling Beheer en Milieu;
- leerplichtambtenaar van het stadsdeel Zuidoost;
- onderwijsinspectie;
- Open Schoolgemeenschap Bijlmer;
- PPIA;
- L.A.S. leerling administratiesysteem;
- arbeidsvoorziening Zuidelijk Noord-Holland;
- Kengetallen 1992-1996 Amsterdamse volkshuisvestingsinstellingen van de stedelijke woningdienst.

Ondanks de grote hoeveelheid bronnen die geraadpleegd is, moet geconstateerd worden dat een aantal gegevens (nog) niet beschikbaar waren. Dit had onder andere te maken met de tijd van het jaar: sommige, met name statistische gegevens worden geactualiseerd net na het verschijnen van deze rapportage. Op het moment waarop de gegevens verzameld werden, was dus alleen informatie van andere datum voorhanden. Verder leverde de afbakening van het vernieuwingsgebied Bijlmermeer grote moeilijkheden op: dit is een gebied dat nergens als registratie-eenheid gehanteerd wordt. In lang niet alle gevallen is het mogelijk gebleken dit gebied te selecteren of is het pas mogelijk na een flinke tijdsinvestering. Door de benodigde bewerkingen van gegevensbestanden was het ook niet altijd meer mogelijk om gegevens vanaf 1994 te genereren. In de rapportage zijn daarom enkele lege plekken te zien: een enkele keer staat er slechts beschreven welke informatie daar beoogd was, maar de informatie zelf ontbreekt, in andere tabellen ontbreekt de informatie van 1997 of juist van de eerste jaren.

1.4 Gebiedsafbakening

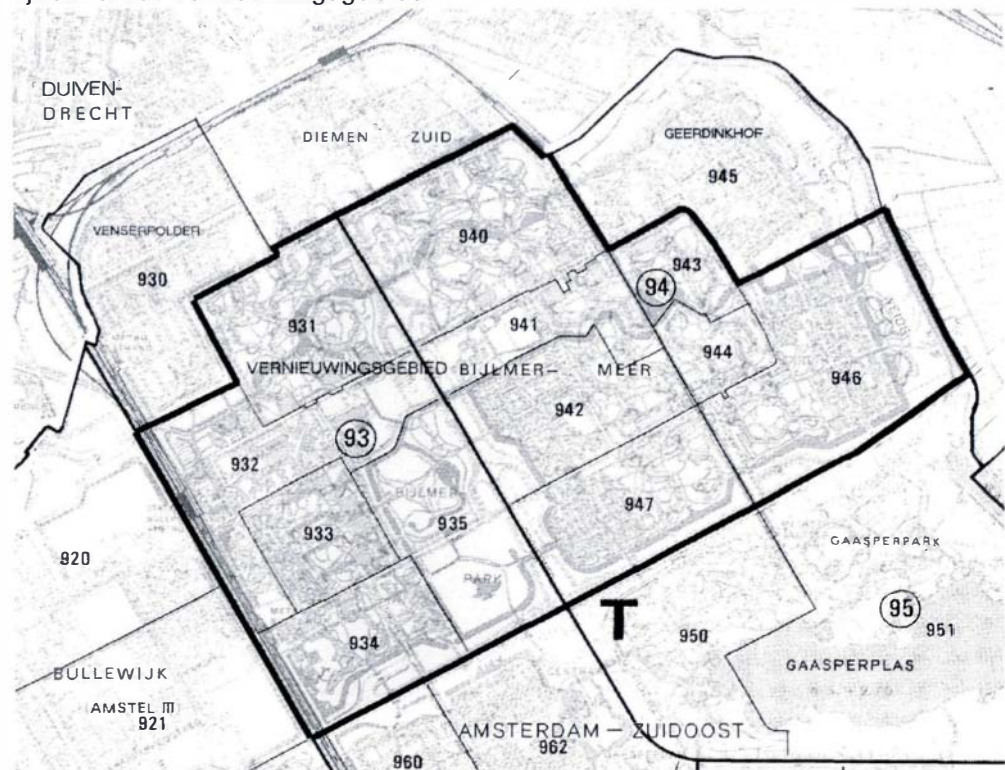
In deze monitor omvat de Bijlmermeer de subbuurten 931 tot en met 935, 940 tot en met 944, 946 en 947. Dat wil zeggen ruwweg het gebied begrensd door Daalwijkdreef en de Gaasperdammerweg (A9) aan de noord-respectievelijk zuidzijde, door de metrolijn Gein en de Foppingadreef aan de westzijde en door de Provinciale weg aan de oostzijde.

De Venserpolder (buurtcombinatie 930) en Geerdinkhof, Groenhoven, Gouden Leeuw en Garskamp (buurtcombinatie 945) horen *niet* tot het actiegebied.

Of bedrijventerrein Amstel III (sub-buurtcombinatie 920 en 921) meetelt, is een vraag waarover nog geen uitsluitsel bestaat bij degenen die bij de vernieuwing zijn betrokken (wat ook in het Programma van Eisen al geconcludeerd wordt). Aangezien hier geen mensen wonen, is het niet meegenomen in de monitor.

Op de plattegrond in afbeelding 1.1, is aangegeven welk gebied als vernieuwingsgebied wordt aangemerkt.

Afbeelding 1.1 Plattegrond Bijlmermeer met buurtgrenzen (donker gebied binnen dikke lijnen is het vernieuwingsgebied)

1.5 Terminologie

Kortheidshalve wordt het afgebakende gebied in deze rapportage aangeduid als Bijlmermeer, of de Bijlmer. De 'rest van Amsterdam' is Amsterdam *zonder de Bijlmermeer*.

1.6 Leeswijzer

Deze rapportage is als volgt ingedeeld:

- In hoofdstuk 2 vindt u gegevens over de context waartegen de vernieuwing van de Bijlmermeer zich afspeelt: zaken zoals aantallen inwoners, woningen en dergelijke.

Daarna volgen de eigenlijke drie monitor hoofdstukken waarbij de tweevoudige vergelijking (Bijlmer jaar na jaar + Bijlmer <--> Amsterdam) wordt afgezet tegen de gestelde doelen.

- In hoofdstuk 3 wordt het woon- en leefklimaat besproken.
- In hoofdstuk 4 komt de ruimtelijk-fysieke kant van de vernieuwing aan de orde.
- In hoofdstuk 5 wordt de sociaal-economische kant van de vernieuwing behandeld.
- In hoofdstuk 6 worden de conclusies ten aanzien van het bereiken van de hoofddoelstellingen gepresenteerd.

2 Context

In dit hoofdstuk wordt een aantal kenmerken vermeld van de omgeving waarin de vernieuwing zich afspeelt. Het gaat met name om informatie over de bevolking en de woningen.

2.1 Woningen

Tabel 2.1.1 Aantal woningen Nieuw Amsterdam/ overig (per 31-12)

eigenaars	1994		1995		1996		1997	
	aantal woningen	%	aantal woningen	%	aantal woningen	%	aantal woningen	%
Nieuw Amsterdam	12.717	72	12.759	74	12.113	70	11.961	69
overige woningbezitters	5021	28	4562	26	5225	30	5468	31
totaal	17.738	100	17.321	100	17.338	100	17.429	100

bron: O + S en 4e kwartaalrapportages Nieuw Amsterdam.

Nieuw Amsterdam bezit in 1997 69% van de totale woningvoorraad in de Bijlmermeer. In 1995 was dit 74%, de afname sindsdien is het gevolg van de sloop van flats en de verkoop van woningen door Nieuw Amsterdam in Kantershof en Hoogoord.

2.2 Bevolking

Tabel 2.2.1 Ontwikkeling van het aantal inwoners in vergelijking met rest Amsterdam (per 1-1)

	Bijlmermeer	index	Amsterdam ²	index
1994	41.720	100	681.067	100
1995	39.778	95	681.159	100
1996	38.030	91	678.578	100
1997	37.847	91	675.249	99

bron: O + S.

Het aantal inwoners van de Bijlmermeer is sinds 1994 met 9% gedaald. In Amsterdam is het aantal inwoners in dezelfde periode met slechts 1% gedaald, de daling in de Bijlmermeer is dus veel sterker.

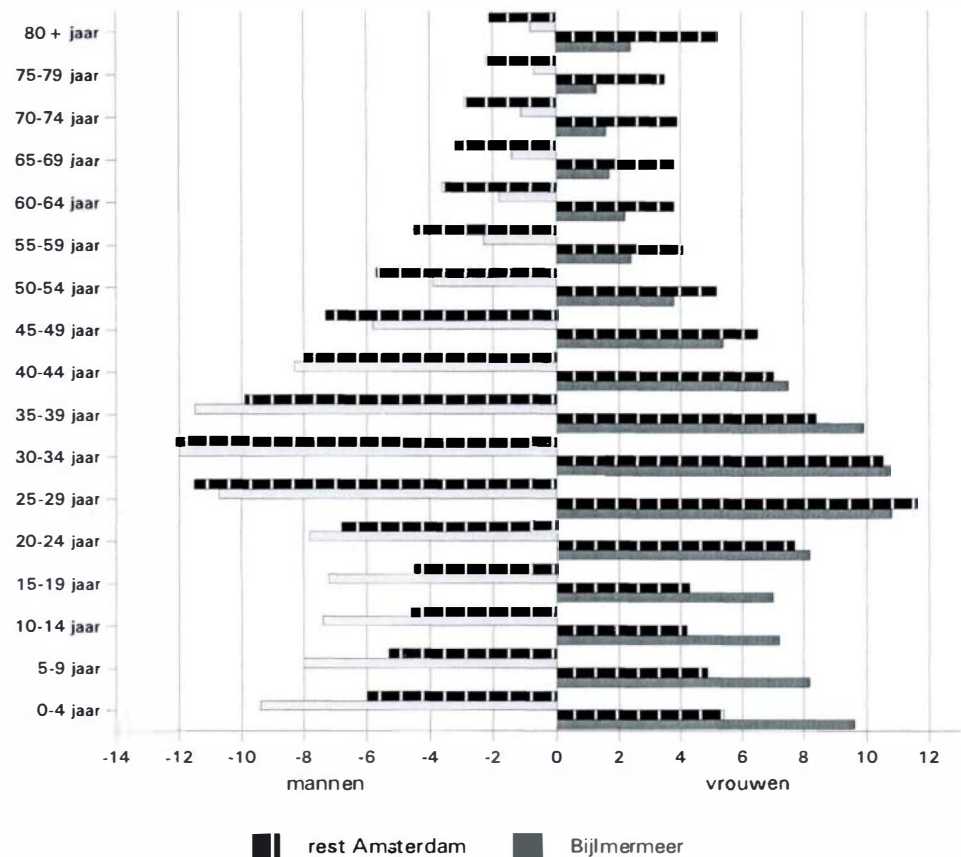
Noot 2 Inclusief de Bijlmermeer.

Leeftijd en sekse

Zoals in afbeelding 2.2.2 te zien is, verschilt de leeftijdsopbouw in de Bijlmermeer aanzienlijk van die in de rest van Amsterdam: in de Bijlmermeer wonen relatief veel mensen die jonger zijn dan 24 jaar en in vergelijking met Amsterdam weinig mensen van 45 jaar en ouder. Dit geldt voor zowel mannen als vrouwen.

Uit nadere analyse blijkt dat dit verschil in leeftijdsopbouw tussen de Bijlmermeer en de rest van Amsterdam sinds 1994, wat betreft de mannen groter is geworden, en wat betreft de vrouwen iets kleiner is geworden. In bijlage 3 zijn alle percentages en absolute aantallen bewoners vanaf 1994 weergegeven.

Afbeelding 2.2.2 Leeftijdsopbouw bevolking Bijlmermeer en rest Amsterdam naar sekse (per 1-1, percentage van de bevolking per sekse)

bron: O+S

Etniciteit

Tabel 2.2.2 Etniciteit in de Bijlmermeer³ (per 1-1, percentage)

	1994	1995	1996	1997
Nederlands	21	20	20	19
Surinaams	34	35	36	36
Antilliaans (incl. Arubaans)	8	8	8	8
Turks	2	2	1	1
Marokkaans	2	2	2	2
Zuid-Europees	2	2	2	2
overige geïndustrialiseerde landen	5	5	5	4
overige niet-geïndustrialiseerde landen	26	27	27	28
totaal	100	100	100	100

bron: O + S.

Tabel 2.2.3 Etniciteit in rest Amsterdam (per 1-1, percentage)

	1994	1995	1996	1997
Nederlands	61	60	60	60
Surinaams	8	8	8	8
Antilliaans (incl. Arubaans)	1	1	1	1
Turks	4	5	5	5
Marokkaans	7	7	7	7
overig Zuid-Europees	2	2	2	2
overige geïndustrialiseerde landen	10	10	10	10
overige niet-geïndustrialiseerde landen	7	7	7	8
totaal	100	100	100	100

bron: O + S.

- De opbouw naar etniciteit in de Bijlmermeer verschilt aanzienlijk van die in de rest van Amsterdam. In de Bijlmermeer wonen (in 1997) drie keer zo weinig Nederlanders, ruim vier keer zoveel Surinamers, acht keer zoveel Antillianen, vijf maal zo weinig Turken en ruim drie keer zo weinig Marokkanen dan in Amsterdam. Ook is het percentage mensen uit 'overige geïndustrialiseerde landen' er slechts de helft van dat in Amsterdam en het percentage mensen uit 'overige *niet*-geïndustrialiseerde landen' drie maal zo hoog.
- Van 1994 tot 1997 is dit beeld stabiel gebleven er zijn slechts kleine verschuivingen waarneembaar in de Bijlmermeer: het aandeel in de bevolking van Nederlanders, Turken en mensen uit 'overige geïndustrialiseerde landen' is gedaald. Het deel Surinamers en het deel mensen uit niet-geïndustrialiseerde landen van de bevolking van de Bijlmermeer is iets gestegen.

Noot 3 De Bijlmermeer is hier anders afgebakend, buurtcombinaties 946 en 947 zijn niet meegeteld.

Huishoudensamenstelling

Tabel 2.2.4 Huishoudensamenstelling in de Bijlmermeer (per 1-1, percentage van het aantal woonadressen)

jaartal	1994	1995	1996	1997
(echt)paar zonder kinderen	9	8	7	7
(echt)paar met thuiswonend(e) kind(eren)	12	12	11	10
éénouder met thuiswonend(e) kind(eren)	14	16	17	19
alleenwonende	35	36	38	38
alleenstaande met éénouder	6	6	6	6
twee alleenstaanden	11	11	11	11
drie of meer alleenstaanden	3	3	3	3
overig	9	9	7	6
totaal	100	100	100	100

bron: O + S.

Tabel 2.2.5 Huishoudensamenstelling in rest Amsterdam (per 1-1, percentage van de woonadressen)

jaartal	1994	1995	1996	1997
(echt)paar zonder kinderen	13	13	13	13
(echt)paar met thuiswonend(e) kind(eren)	12	12	12	12
éénouder met thuiswonend(e) kind(eren)	7	7	8	8
alleenwonende	47	47	47	47
alleenstaande met éénoudergezin	3	3	3	3
twee alleenstaanden	12	12	12	12
drie of meer alleenstaanden	3	3	2	2
overig	4	4	4	3
totaal	100	100	100	100

bron: O + S.

- De samenstelling van de huishoudens in de Bijlmermeer wijkt fiks af van die in Amsterdam. Er percentage echtparen zonder kinderen is in de Bijlmermeer ongeveer de helft van dat in de rest van Amsterdam, er zijn (sinds 1996) minder echtparen met thuiswonende kinderen, meer dan twee maal zoveel éénoudergezinnen met thuiswonende kinderen, minder alleenwonenden en twee maal zo veel éénoudergezinnen die met een alleenstaande in huis wonen. Alleen de percentages huishoudens met twee of meer alleenstaanden komt (vrijwel) overeen.
- Er zijn een paar trends waar te nemen wat betreft de huishoudensamenstellingen in de Bijlmermeer. Het percentage echtparen zonder kinderen neemt nog verder af, het percentage echtparen met thuiswonende kinderen was in 1994 nog gelijk aan dat in de rest van Amsterdam,

maar is sindsdien gedaald. Ook wat betreft het deel eenoudergezinnen (met inwonende kinderen) wordt het verschil met de rest van Amsterdam groter. Het percentage overige huishoudsamenstellingen in de Bijlmermeer is dichterbij dat in de rest van Amsterdam komen te liggen.

2.3 Conclusies

Zowel wat betreft etnische als de huishoudsamenstelling zijn de verschillen in bevolkingssamenstelling tussen de Bijlmermeer en Amsterdam groter geworden. Ook de leeftijdsopbouw van de mannen in de Bijlmermeer is verder af gaan wijken van die in de rest van Amsterdam, dit echter in tegenstelling tot de leeftijdsopbouw van de vrouwen, deze is in de Bijlmermeer iets meer gaan lijken op die in de rest van de stad.

3 Wonen en leven in de Bijlmer: oordeel en gedrag

3.1 Stand van zaken hoofddoel

Hoofddoel⁴: in 2006 is de Bijlmermeer een wijk waar het woon- en leefklimaat even goed is als in de gemiddelde Amsterdamse wijk.

Vaststellen hoe het woon- en leefklimaat er in de Bijlmermeer voor staat, kan aan de hand van het *oordeel* dat mensen hebben over de Bijlmermeer en aan de hand van het feitelijke *gedrag* van mensen. Hierbij gaat het niet alleen om het oordeel en gedrag van Bijlmermeerbewoners zelf, maar ook om dat van niet-Bijlmermeerbewoners. Een beter woon- en leefklimaat leidt er idealiter niet alleen toe dat Bijlmermeerbewoners het prettig vinden om in de Bijlmermeer te wonen en er dus blijven wonen, maar ook dat niet-Bijlmermeerbewoners een positiever beeld krijgen van het gebied, met als gevolg dat er meer mensen willen gaan wonen.

In dit hoofdstuk wordt dus het resultaat van het woon- en leefklimaat bekeken: is het beeld dat bewoners en niet-bewoners van de Bijlmermeer zodanig dat ze er willen wonen en er willen blijven wonen.

Om te meten of het hoofddoel bereikt wordt, kijken we naar vier zaken:

- woontijd in - en vertrek uit - de Bijlmermeer (vergeleken met Amsterdam);
- het oordeel van de bewoners in de Bijlmermeer (vergeleken met het oordeel dat andere Amsterdammers over hun buurt hebben);
- de instroom de Bijlmermeer in;
- het imago van de Bijlmermeer.

3.2 Woontijd en vertrek

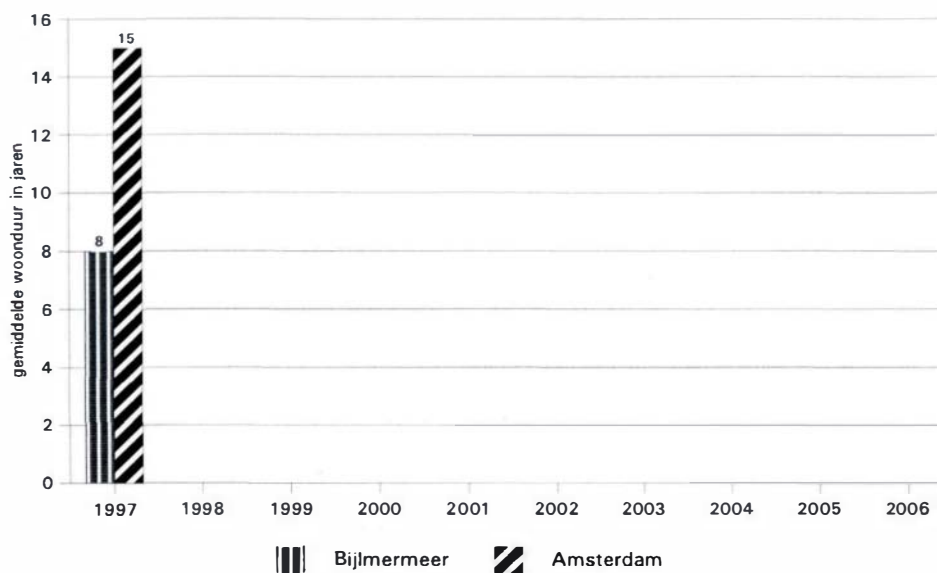
Woontijd

Een hogere waardering voor een gebied leidt tot een langere woontijd in datzelfde gebied⁵.

Noot 4 Dit (hoofd)doel en de diverse doelen die per paragraaf in dit (en volgende) hoofdstukken worden genoemd, zijn te vinden in het Programma van Eisen Bijlmer Monitor.

Noot 5 Er bestaan wel statistische gegevens met betrekking tot de woontijd op een adres, maar niet over woontijd in een bepaalde wijk. Daarom worden hier gegevens gepresenteerd uit de bewonersenquête.

Afbeelding 3.2.1 Gemiddelde woonduur in buurt (in aantal jaren)

bron: bewonersenquête 1997.

Afgaande op de cijfers in afbeelding 3.2.1 woont de gemiddelde Bijlmermeerbewoner beduidend korter in de eigen buurt dan de gemiddelde Amsterdammer.

Vertrekkers

Wanneer het klimaat in een buurt verbetert, dan daalt het aantal mensen dat verhuist naar elders.

Tabel 3.2.1 Aantal vertrekkers uit de buurt op totaal aantal buurtbewoners per jaar

		Bijlmermeer	rest Amsterdam
1994	aantal bewoners	41.720	681.067
	aantal vertrekkers	9930	79084
	vertrekpercentage	24%	12%
1995	aantal bewoners	39.778	681.159
	aantal vertrekkers	9125	73755
	vertrekpercentage	23%	11%
1996	aantal bewoners	38.030	678.578
	aantal vertrekkers	7743	71424
	vertrekpercentage	20%	11%
1997	aantal bewoners	37.847	675.249
	aantal vertrekkers	8555	72073
	vertrekpercentage	23%	11%

bron: O + S.

Het vertrekpercentage ligt in 1997 in de Bijlmermeer op 23%. Dat is een stijging van 3% ten opzichte van het jaar daarvoor, maar een daling van 1% ten opzichte van 1994. Vergeleken met het Amsterdamse gemiddelde is het vertrekpercentage steeds ongeveer twee maal zo hoog⁶.

Verhuisplannen

Ook het aantal huishoudens dat verhuisplannen heeft naar elders is in het kader van het eerste hoofddoel een relevante indicator.

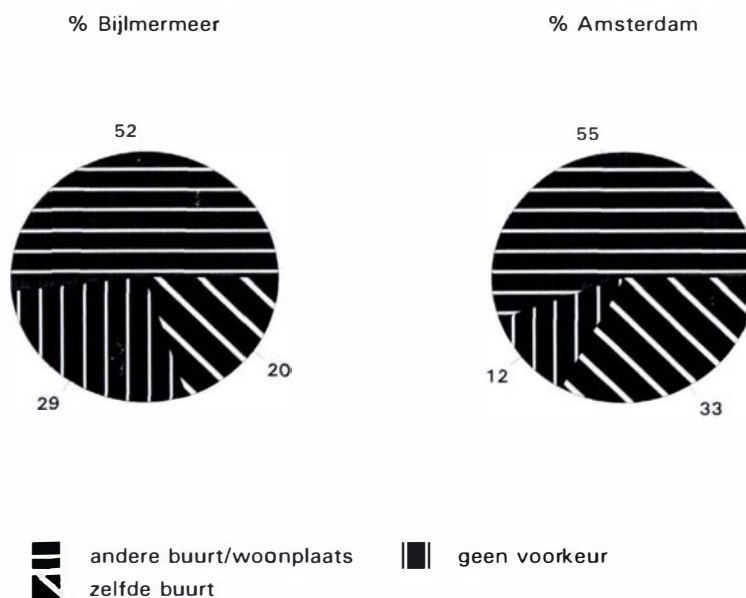
Tabel 3.2.3 Persoon wil binnen twee jaar verhuizen (percentage)

	Bijlmermeer	Amsterdam
zeker	30	23
misschien	24	13

bron: bewonersenquêtes 1997.

Het percentage huishoudens met verhuisplannen in de Bijlmermeer is hoger dan in heel Amsterdam.

Afbeelding 3.2.2 Bewoners met verhuisplannen: verhuizen waarheen (percentage)

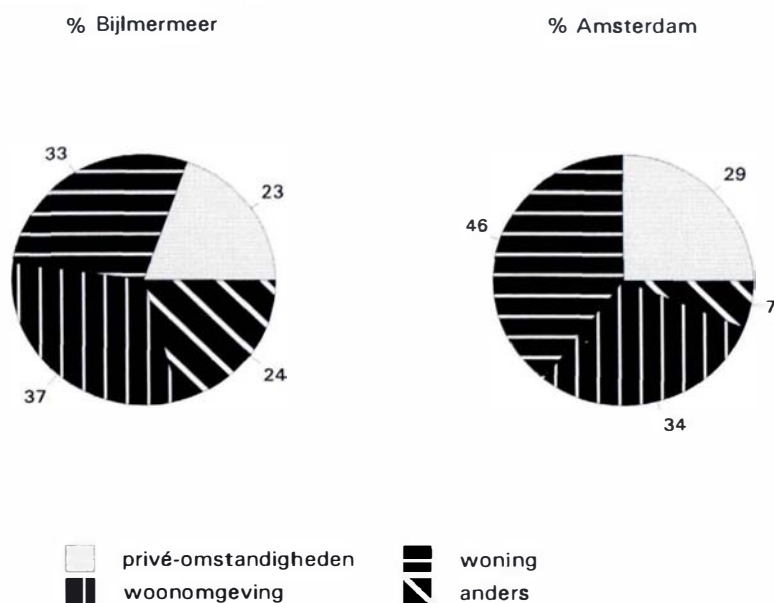
bron: bewonersenquêtes 1997.

De geënquêteerde Bijlmermeerbewoners met verhuisplannen antwoorden vrijwel net zo vaak als bewoners uit heel Amsterdam (met verhuisplannen) dat zij naar een andere buurt willen verhuizen. Aan de andere kant is het

Noot 6 In de statistieken is vertrek overigens niet op wijkniveau gedefinieerd, maar op buurtniveau. Dit betekent dat degenen die binnen de Bijlmer naar een andere buurtcombinatie verhuizen door ons als vertrekkers worden geregistreerd, terwijl zij feitelijk binnen het Bijlmergebied blijven wonen. Hetzelfde geldt overigens ook voor het geregistreerde vertrek in andere Amsterdamse buurten.

percentage Bijlmermeerbewoners dat níet naar een andere buurt wil lager dan in Amsterdam; de bewoners van de Bijlmermeer hebben vaker geen voorkeur.

Tabel 3.2.6 Verhuisredenen (percentage)⁷

bron: bewonersenquête 1997.

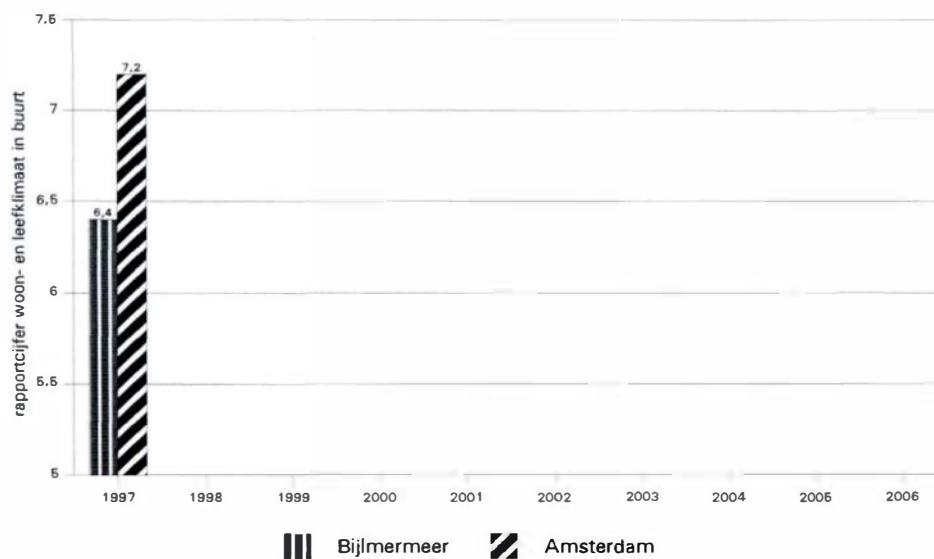
De verhuisredenen van potentiële vertrekkers uit de Bijlmermeer en Amsterdam verschillen enigszins. De gemiddelde Amsterdammer verhuist vaker vanwege privé-omstandigheden of woning. Bijlmermeerbewoner noemen naar verhouding vaker de woonomgeving en 'andere redenen' als verhuisreden.

3.3 Oordeel van bewoners

Ook het oordeel van de bewoners over de Bijlmermeer is een indicator van de kwaliteit van het woon- en leefklimaat in het gebied.

Noot 7 Omdat men meerdere redenen kon noemen, tellen de percentages niet op tot 100%.

Afbeelding 3.3.1 Woon- en leefklimaat eigen buurt (gemiddeld rapportcijfer)

bron: bewonersenquêtes 1997.

In de Bijlmermeer wordt negatiever geoordeeld over het woon- en leefklimaat in de eigen buurt dan gemiddeld in Amsterdam.

Er zijn aan de bewoners in de Bijlmermeer en aan andere Amsterdammers vier stellingen over hun woonbuurt voorgelegd:

- de mensen in deze buurt blijven hier graag wonen;
- het is vervelend om in deze buurt te wonen;
- als het maar enigszins mogelijk is, ga ik uit deze buurt verhuizen;
- als je in deze buurt woont heb je het goed getroffen.

Respondenten konden telkens aangeven in hoeverre ze het met de betreffende stellingen eens of oneens waren.

Tabel 3.3.1 Oordeel over de buurt (percentage positieve score)

	mening	Bijlmermeer	Amsterdam
de mensen in deze buurt blijven hier graag wonen	eens	48	80
het is vervelend om in deze buurt te wonen	oneens	67	90
als het maar enigszins mogelijk is, ga ik uit deze buurt verhuizen	oneens	54	81
als je in deze buurt woont heb je het goed getroffen	eens	39	74
algemeen oordeel over de buurt	positief	51	80

bron: bewonersenquêtes 1997.

Het percentage dat positief oordeelt over de eigen buurt is in de Bijlmermeer veel lager dan in geheel Amsterdam.

Verwachte ontwikkeling woon- en leefklimaat

Naast het oordeel over het huidige woon- en leefklimaat is het interessant te bekijken hoe bewoners de ontwikkeling van hun buurt inschatten.

Tabel 3.3.2 Ontwikkeling van de buurt (percentage)

	Bijlmermeer		Amsterdam	
	afgelopen jaar	komende jaren	afgelopen jaar	komende jaren
vooruit	23	41	26	35
gelijk	34	17	48	32
achteruit	29	21	21	21
weet niet	14	17	6	12

bron: bewonersenquête 1997.

Het percentage inwoners van de Bijlmermeer dat de buurt er het afgelopen jaar op achteruit vindt gegaan, is hoger dan in Amsterdam. Desondanks tonen Bijlmermeerbewoners zich gemiddeld optimistischer over de toekomstige ontwikkeling van de eigen buurt dan Amsterdammers. Bijna de helft verwacht de komende jaren een vooruitgang. Toch blijft aandacht geboden want 1 op de 5 bewoners denkt dat de buurt achteruit zal gaan.

3.4 Instroom

Woningaanvragen voor de Bijlmermeer

Binnen het gestelde hoofddoel is één van de subdoelen dat het aantal woningaanvragen (huur en koop) voor de Bijlmermeer door mensen van elders (als percentage van de totale woningvoorraad), vergelijkbaar is met het aantal woningaanvragen voor andere gebieden in Amsterdam. Het doel daarbij is dat niet alleen het aantal, maar ook het type aanvragers min of meer overeen komt (verhouding starters-doorstromers, samenstelling huishouden, maatschappelijke positie).

Een dergelijke gedragsindicator is lastig te meten. We beperken ons daarom tot een grovere vergelijking van het aantal ingeschreven woningzoekenden bij Nieuw Amsterdam en het aantal ingeschrevenen bij de andere aanbieders van huurwoningen in Amsterdam. Deze andere corporaties zijn sinds 1 januari 1996 verenigd in drie woonclusters. Of de woningzoekenden van 'elders' komen of niet laten we vooralsnog buiten beschouwing.

Tabel 3.4.1 Aantal woningzoekenden op het totale woningbezit woningcorporaties

	1996		1997	
	Bijlmermeer	Amsterdam	Bijlmermeer	Amsterdam
woningbezit	12.682	198.842	10.577	205.181
aantal woningzoekenden	2.268	63.642	2.539	80.625
percentage woningzoekenden	17,9	32,0	24,0	39,3

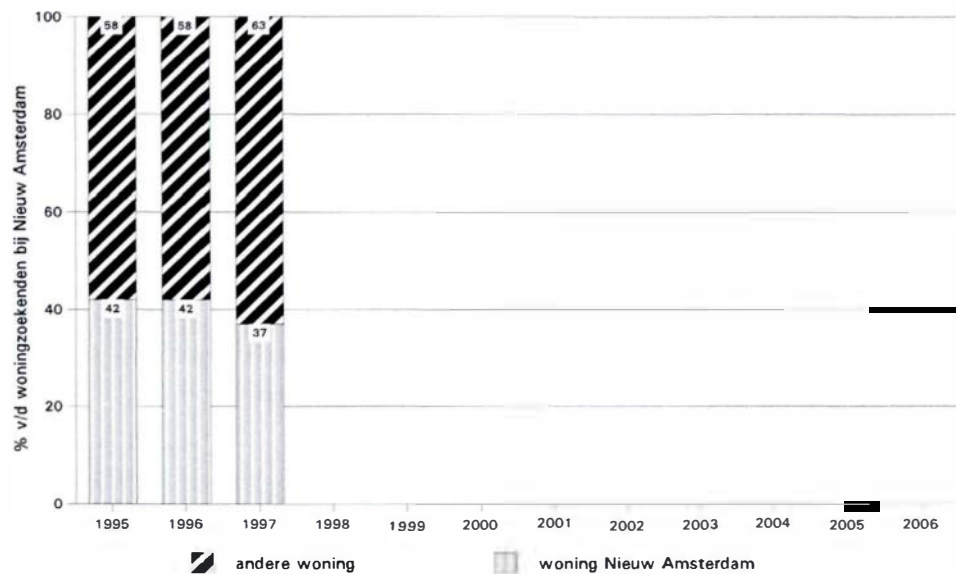
bron: 4e kwartaalrapportages 1996 en 1997 Nieuw Amsterdam, rapportage Woonruimteverdeling Amsterdam 1997 en gegevens van de Federatie van Woningcorporaties.

Het aantal woningzoekenden, afgezet tegen het woningaanbod, is in de Bijlmermeer veel lager dan in Amsterdam. Wel nam in zowel de Bijlmermeer als Amsterdam het percentage woningzoekenden het afgelopen jaar toe. Deze cijfers zijn echter een niet al te nauwkeurige indicatie van de

werkelijkheid. Hoe groot de onnauwkeurigheid is, is lastig aan te geven⁸.

Aan alle woningzoekenden wordt tijdens de inschrijving bij Nieuw Amsterdam gevraagd of zij op dat moment inwonend zijn of zelfstandig woonruimte huren. Daarnaast wordt nagegaan of de ingeschreven persoon een interne verhuizer is, dat wil zeggen dat deze persoon reeds in een woning van Nieuw Amsterdam woont. Wanneer de woningzoekenden die, al dan niet zelfstandig, in een woning van Nieuw Amsterdam wonen onderscheiden worden van degenen die van elders komen, dan ontstaat het volgende beeld.

Tabel 3.4.1 Woonsituatie van woningzoekenden bij Nieuw Amsterdam (percentage)

bron: 4e kwartaalrapportages Nieuw Amsterdam.

Te zien is dat een aanzienlijk deel van de woningzoekenden op het moment van inschrijving (in)woont in woningen van Nieuw Amsterdam. Dit aandeel is in 1997 echter licht gedaald.

Door Nieuw Amsterdam wordt bij inschrijving sinds kort nagegaan om welke redenen de woningzoekende zich in de Bijlmermeer wil vestigen. Deze redenen worden in de volgende tabel gepresenteerd.

Noot 8 Dit heeft een aantal oorzaken:

- Het aantal woningzoekenden voor Amsterdam wordt bepaald op basis van het aantal abonnees op de woonkranten van de drie woonclusters. Probleem hierbij is dat een onbekend aantal woningzoekenden geabonneerd is op meerdere kranten tegelijk. Hoe groot dit aantal is, is vooralsnog onbekend. Hiernaar wordt momenteel onderzoek gedaan door de clusters.
- De vraag naar woningen voor de Bijlmermeer wordt niet alleen bepaald door de ingeschreven woningzoekenden bij Nieuw Amsterdam, maar ook door het aantal woningzoekenden voor woningen in de Bijlmermeer bij de andere corporaties.
- Het woningbestand van de drie woonclusters als indicator van het huurwoningenbestand in Amsterdam moet worden verminderd met het woningaanbod dat zij hebben in de Bijlmermeer.

Tabel 3.4.2 Vestigingsredenen Bijlmermeer 1997 (percentage)

reden	%
wil weg uit huidige buurt	86
wil in Amsterdam wonen	7
wil snel een woning	32
kan nergens anders een woning krijgen	3
heeft altijd in Bijlmermeer gewoond	7
dichtbij familie/vrienden/kennissen	9
dichtbij werk/studie	10
wil graag in hoogbouw wonen	1
prettige woonomgeving (o.m. ruime opzet en veel groen	15
goede sport- en recreatiemogelijkheden	0
goede speelmogelijkheden voor kinderen	1
werkgelegenheid in de Bijlmermeer	3
goede kwaliteit van het onderwijs in de Bijlmermeer	1
goede culturele voorzieningen	0
goede zorgvoorzieningen	7
veiligheid	3
verkeersveiligheid	1
dichtbij bepaalde religieuze gemeenschap	1
het maakt persoon niet veel uit waar hij/zij woont	3

bron: woningaanvraagformulieren Nieuw Amsterdam 1997.

De meeste mensen die in de Bijlmer een (huur)woning zoeken in de Bijlmer doen dit omdat de buurt waar ze nu wonen niet (meer) bevalt. Ook relatief hoog scoren snel een woning willen en de prettige woonomgeving in de Bijlmermeer.

Aansluitend is onderzocht in hoeverre de mensen die naar een andere buurt willen verhuizen op het moment van woningaanvraag in de Bijlmermeer woonachtig zijn. Uit de resultaten blijkt dat Bijlmermeerbewoners vaker willen verhuizen omdat ze naar een andere buurt willen dan mensen die niet in de Bijlmermeer wonen. Van de mensen die een woning van Nieuw Amsterdam betrekken (Bijlmermeerbewoners) wil 100 % verhuizen om uit de huidige buurt weg te komen en van de mensen die buiten de Bijlmermeer wonen 88 %.

In de volgende tabel staat het type woning dat de potentiële verhuizers graag betrekken.

Tabel 3.4.3 Gewenste woning in Bijlmermeer (percentage)

soort woning	%
zelfstandige woning	39
grotere woning	6
kleinere woning	4
goedkopere woning	2
betere woning	5
beter flatgebouw	3
hoogbouw	3
middelhoogbouw	3
laagbouw	3
anders	23

bron: woningaanvraagformulieren Nieuw Amsterdam 1997.

De grootste groep woningaanvragers wil (onder meer) een zelfstandige woning. In de meeste gevallen (87%) zijn dit mensen die op het moment van woningaanvraag inwonend zijn.

3.5 Imago

Omdat een - met de rest van Amsterdam - vergelijkbare woningvraag voor de Bijlmermeer alleen tot stand komt indien mensen van buiten de Bijlmermeer dit gebied gemiddeld net zo positief of negatief beoordelen als andere gebieden in Amsterdam, is het van belang na te gaan hoe het met het oordeel van andere Amsterdammers gesteld is. Daarom is aan Amsterdammers gevraagd om het woon- en leefklimaat van een aantal buurten, anders dan hun eigen buurt, te beoordelen met een rapportcijfer.

Tabel 3.5.1 Beoordeling woon- en leefklimaat diverse buurten door Amsterdammers

	gemiddeld rapportcijfer
Bijlmermeer	4,6
Zuid	7,1
De Pijp	6,3
Osdorp	6,1
Binnenstad	6,5
Noord	6,0

bron: bewonersenquête 1997.

Uit tabel 3.5.1 blijkt duidelijk dat de Bijlmermeer met een imagoprobleem kampt, het gemiddelde rapportcijfer voor het woon- en leefklimaat dat Amsterdammers aan deze buurt toekennen is aanzienlijk lager dan voor de andere buurten.

Imago Bijlmermeer in de Pers

Aangezien het oordeel over de Bijlmermeer van niet-Bijlmermeerbewoners,

maar in mindere mate ook van Bijlmerbewoners zelf, in belangrijke mate wordt gevormd door het beeld dat van het gebied wordt geschetst in de media, is nagegaan hoe deze beeldvorming eruit ziet en zich ontwikkelt⁹.

Voor dit onderzoek zijn op de cd-roms van drie landelijke dagbladen alle artikelen opgezocht die over de Bijlmermeer gaan. De periode die is bestudeert loopt van 1995 tot en met 1997. Artikelen over de nasleep van de vliegtuigramp in 1992 zijn niet gebruikt.

De artikelen zijn bekeken op aantal woorden, onderwerp en de toon/ het oordeel. Voor de indeling op onderwerp is gebruikt gemaakt van een lijst met trefwoorden, deze is in bijlage 1 terug te vinden. De drie gebruikte kranten zijn: het Algemeen Dagblad, het Parool en de Volkskrant.

Tabel 3.5.2 Ontwikkeling 1995-1997 aantal artikelen en totaal aantal woorden per krant

		1995	1996	1997	totaal	per artikel
Algemeen dagblad	art.	2	3	8	13	
	woorden	1.174	1.348	4.110	6.632	510
Parool	art.	7	15	17	39	
	woorden	4.043	13.578	13.520	31.141	798
De Volkskrant	art.	13	34	43	90	
	woorden	7.272	27.351	31.719	66.342	737
totaal	art.	22	52	68	142	
	woorden	12.489	42.277	49.349	104.115	733

bron: onderzoek DSP

Tussen 1995 en 1997 is het aantal artikelen dat in de drie onderzochte kranten is verschenen verdriedubbeld.

De mate van aandacht die in de drie dagbladen aan de Bijlmermeer is geschonken, verschilt sterk. In het Algemeen Dagblad worden gemiddeld slechts vier artikelen per jaar geschreven over de Bijlmermeer, deze artikelen zijn bovendien korter dan in de andere twee kranten. In de Volkskrant staan jaarlijks zeven maal zo veel artikelen over de Bijlmermeer die anderhalf maal zoveel woorden tellen als in het Algemeen Dagblad.

Noot 9 Dit onderzoek is uitgevoerd door Roos van Soomeren.

Tabel 3.5.3 Categorieën krantenartikelen (gemiddeld aantal woorden per artikel en verdeling per jaar)

aantal artikelen totaal aantal woorden	gemiddeld aantal woorden per artikel	1995	1996	1997
ruimtelijke vernieuwing	561	48	27	21
woning fysiek	495	0	0	1
woonomgeving	783	8	6	7
bewoners/voorzieningen	832	4	13	25
veiligheid/criminaliteit/overlast	619	28	13	8
werk/scholing/onderwijs	602	4	8	6
politiek/ambtelijk	830	0	21	21
sfeertekeningen	1059	0	12	6
overig	470	8	0	0
totaal	733	100	100	100

bron: personderzoek DSP

Er zijn duidelijke ontwikkelingen te zien in de thema's die de kranten belichten. Sommige thema's hebben gedurende de onderzochte periode steeds minder aandacht gekregen. In 1995 ging de helft van de geplaatste krantenartikelen nog over de ruimtelijke vernieuwing in de Bijlmermeer. Sindsdien is dit deel echter gedaald tot een kwart van de artikelen. Ook het één na belangrijkste onderwerp 'veiligheid, criminaliteit en overlast' heeft in 1997 aanzienlijk minder aandacht gekregen dan in 1995.

Andere thema's genieten een groeiende aandacht in de dagbladen. In 1995 handelde slechts een klein deel van de artikelen over de bewoners en de voorzieningen, in 1997 is dit echter het belangrijkste onderwerp in de kranten geworden. Artikelen over politiek en ambtelijke zaken maakten ook een dergelijke toename in de belangstelling van de pers mee, van geen enkel artikel in 1995 tot één van de belangrijkste thema's in 1997.

Werk, scholing en onderwijs heeft iets vaker in de aandacht van de kranten gekregen, elk jaar gaat echter maar een klein deel van de artikelen hierover. Over de woningen zelf is in de drie onderzochte jaren slechts één artikel geschreven.

De categorie sfeertekeningen beleefde in 1996 een piek¹⁰; in het jaar ervoor verscheen er geen enkele sfeertekening in de kranten, in 1996 betrof 12% van de krantenpublicaties sfeertekeningen maar het jaar daarop was dit percentage weer met de helft gedaald.

Noot 10 Een piek die overigens vooral te danken was aan de artikelenreeks van Sietske van der Zee in de Volkskrant.

Tabel 3.5.4 Categorieën krantenartikelen per krant (gemiddeld aantal woorden per artikel en verdeling per jaar)

	Algemeen Dagblad	Parool	De Volkskrant
ruimtelijke vernieuwing	23	51	19
woning fysiek	-	-	1
woonomgeving		10	6
bewoners/voorzieningen	8	10	23
veiligheid/criminaliteit/overlast	38	18	9
werk/scholing/onderwijs	-	-	10
politiek/ambtelijk	31	10	19
sfeertekeningen	-	-	11
overig	-	-	2
totaal	100	100	100

bron: personderzoek DSP

De thema's die in de drie dagbladen het meest worden aangesneden zijn niet dezelfde. De helft van de artikelen in het Parool gaat over de ruimtelijke vernieuwing in de Bijlmermeer terwijl in de andere twee kranten minder dan een kwart van de krantenartikelen hier over handelt.

In het Algemeen Dagblad wordt het meest geschreven over 'veiligheid, criminaliteit en overlast' (38%) en 'politiek en het ambtelijke apparaat' (31%), verder zijn er in dit dagblad alleen nog een aantal artikelen verschenen over de bewoners en de voorzieningen. De Volkskrant kent de grootste variëteit aan onderwerpen over de Bijlmermeer, maar ook in deze krant zijn 'veiligheid en criminaliteit', 'ruimtelijke vernieuwing' en 'politiek/ambtelijk' de belangrijkste onderwerpen.

Tabel 3.5.5 Ontwikkeling 1995-1997 oordeel over Bijlmermeer in krantenartikelen (percentage van het aantal artikelen per jaar)

	gemiddeld aantal woorden per artikel	1995	1996	1997	totaal
heel positief	982	4	6	4	5
positief	718	24	19	15	18
neutraal	673	24	25	26	26
negatief	712	24	38	46	39
heel negatief	725	24	12	9	12
totaal	733	100	100	100	100

bron: personderzoek DSP

Het oordeel over de Bijlmermeer dat in de artikelen naar voren komt is in de drie onderzochte jaren weinig verandert. Er zijn in 1997 relatief iets minder positieve artikelen geschreven dan in 1995, maar ook minder heel negatieve.

ve stukken. Grofweg blijft de verdeling dat ruim de helft van de artikelen een negatief beeld over de Bijlmermeer schetst, een klein kwart een positief beeld geeft en een kwart van de stukken neutraal is. Er is wat dit betreft weinig verschil tussen de drie kranten.

Tabel 3.5.6 Oordeel artikelen per categorie van onderwerp¹¹ (percentage per onderwerp)

	++	+	0	-	--
ruimtelijke vernieuwing (n = 41)	7	34	24	34	0
woning fysiek (n = 1)	-	-	100	-	-
woonomgeving (n = 10)	-	10	20	40	30
bewoners/voorzieningen (n = 26)	4	19	27	42	8
veiligheid/criminaliteit/overlast (n = 20)	-	10	-	45	45
werk/scholing/onderwijs (n = 9)	22	22	33	22	-
politiek/ambtelijk (n = 26)	-	4	19	62	15
sfeertekeningen (n = 10)	10	10	70	10	-
overig (n = 2)	-	-	100	-	-

bron: personderzoek DSP

Er is ook gekeken of het oordeel over de Bijlmermeer in de artikelen per onderwerp hetzelfde is. Bij veel categorieën is het aantal artikelen klein, daar kan de verdeling in de bovenstaande tabel willekeurig zijn. Achter elk onderwerp is daarom aangegeven om hoeveel artikelen het gaat (n = ..). De onderwerpen waar het meest positief over wordt geschreven zijn 'ruimtelijke vernieuwing' en 'werk, scholing en onderwijs' (beide ruim 40% van de artikelen positief). De artikelen over 'veiligheid, criminaliteit en overlast' oordelen bijna allemaal negatief over de Bijlmermeer. Ook artikelen over 'politiek/ambtelijk' en over de woonomgeving geven meestal een negatief oordeel, de woonomgeving wordt in de helft van de artikelen op een negatieve wijze beschreven. De sfeertekeningen, het artikel over de fysieke kant van de woningen en de twee overige artikelen zijn neutraal van toon.

3.6 Conclusie stand van zaken woon- en leefklimaat Bijlmermeer

Naar aanleiding van de gegevens in dit hoofdstuk, kan het volgende worden geconcludeerd:

- Bijlmermeerbewoners wonen gemiddeld korter in de Bijlmermeer dan inwoners van Amsterdam in hun respectievelijke wijken. Het vertrekpercentage uit de Bijlmermeer ligt sinds 1994 twee maal zo hoog als het vertrekpercentage uit andere buurten in Amsterdam, hier is in de onderzochte periode geen verandering in gekomen.
- Bijlmermeerbewoners hebben vaker dan anderen aangegeven verhuisplannen te hebben. De reden om te verhuizen wordt voor bewoners van de Bijlmermeer in de eerste plaats gevormd door de woonomgeving. Daarin wijken zij nauwelijks van de bewoners van heel Amsterdam, alhoewel de laatste groep vaker de woning zelf als verhuisreden aan-

Noot 11 Legenda: '++' = heel positief; '+' = positief; '0' = neutraal; '-' = negatief; '--' = heel negatief.

merkt. Verder heeft een kwart van de Bijlmermeerbewoners andere verhuisredenen, dan privé-omstandigheden, woning en woonomgeving. Verder onderzoek zou moeten uitwijzen wat deze andere redenen zijn.

- Het oordeel van Bijlmermeerbewoners over het woon- en leefklimaat in de buurt valt negatiever uit dan het oordeel van Amsterdammers over hun eigen buurt. Wel zijn Bijlmermeerbewoners gemiddeld genomen iets optimistischer over de toekomstige ontwikkeling van hun buurt.
- Het aantal woningaanvragen in verhouding tot het woningaanbod blijft voor het Bijlmermeergebied vooralsnog ver achter bij Amsterdam. De meeste mensen die in de Bijlmermeer willen gaan wonen, willen dat omdat zij weg willen uit hun huidige buurt. Dit geldt overigens sterker voor mensen die reeds in de Bijlmermeer wonen dan voor mensen die van elders komen. Ook het snel een woning willen en de woonomgeving van de Bijlmermeer scoren relatief hoog als vestigingsredenen.
- Het imago van de Bijlmermeer onder Amsterdammers is ronduit slecht te noemen. Dit blijkt uit de lage beoordeling die Amsterdammers geven aan de Bijlmermeer.
- In de kranten is een groeiende aandacht voor de 'bewoners en voorzieningen' en 'politiek/ambtelijk' in de Bijlmermeer. Het oordeel over de Bijlmermeer dat in de kranten wordt uitgesproken is meestal negatief, er is (nog) geen imagoverbetering in de kranten waar te nemen.
- Ten aanzien van het hoofddoel luidt de generale conclusie dat de Bijlmermeer nog niet die gemiddelde Amsterdamse wijk is die de vernieuwingsoperatie beoogt.

4 Ruimtelijke vernieuwing

Om het feitelijke woon- en leefklimaat beter te kunnen beoordelen is een aantal subdoelen geformuleerd op deelaspecten van het woon- en leefklimaat.

De vernieuwing van de Bijlmermeer is opgesplitst in ruimtelijke vernieuwing en sociaal-economische vernieuwing. In dit hoofdstuk komen de deelaspecten aan de orde die vallen onder de ruimtelijke vernieuwing: wonen, woonomgeving en veiligheid. In het volgende hoofdstuk zullen de subdoelen met betrekking op de sociaal-economische vernieuwing worden besproken.

4.1 Subdoel wonen

Doelstelling

Ten aanzien van het wonen luidt de doelstelling:

- de tevredenheid met betrekking tot de woning en de woonvorm/het gebouw stijgt, waardoor de mutatiegraad af neemt en de beheerkosten dalen.

In het Programma van Eisen is dit nader geconcretiseerd in:

- tevredenheid over wonen in de Bijlmermeer op gemiddeld Amsterdams peil;
- mutatiegraad op gemiddeld Amsterdams peil;
- aantal mutaties gelijk aan aantal verhuringen;
- onderhoudsuitgaven op gemiddeld Amsterdams peil;
- huurderving door wanbetaling van 2,1% naar 1% van de 'moet' huur
- daling leegstand (niet verbeterde woningvoorraad naar 2,5%, verbeterde/ nieuwe woningen naar 1% in 1999);
- instroom nieuwe huurders vormt een afspiegeling van de vraag in de regio.

Eén van de doelen van de Bijlmermeer Vernieuwingsoperatie is dat de tevredenheid over het wonen toeneemt. Dit houdt verband met het tweede hoofddoel: het terugdringen van het exploitatietekort van Nieuw Amsterdam. Immers wanneer de tevredenheid over het wonen toeneemt, dan neemt de mutatiegraad af en dalen de beheerskosten.

Aspecten die medebepalend zijn voor het wonen in de Bijlmermeer betreffen onder andere de kwaliteit van de woonomgeving en veiligheid.

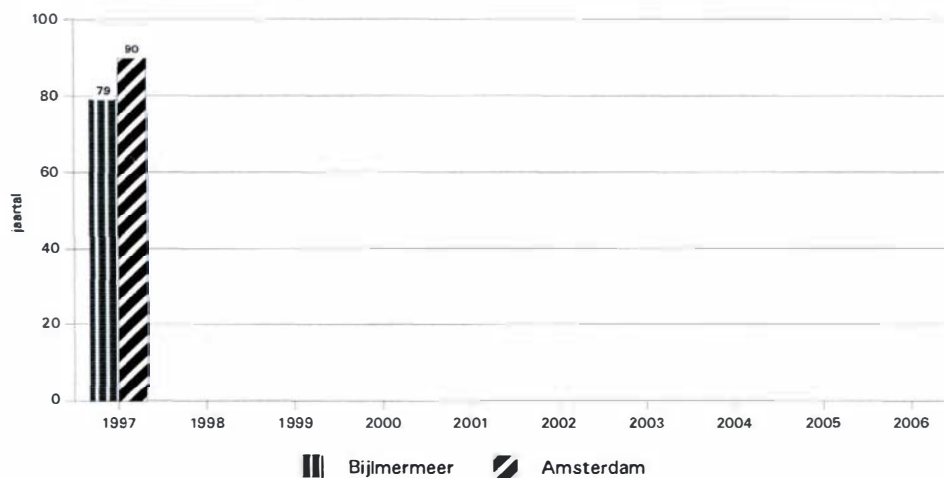
Deze zaken komen in de paragrafen 4.2 en 4.3 aan de orde. In deze paragraaf beperken we ons tot de woning. Eerst wordt het oordeel van Bijlmermeerbewoners over de kwaliteit van de woning vergeleken met het oordeel dat bewoners elders in Amsterdam over hun woning hebben.

Vervolgens wordt de aandacht gericht op de tevredenheid over het wonen bij Nieuw Amsterdam. Tenslotte gaan we in op volkshuisvestingsgegevens van de woningcorporatie en de exploitatie van Nieuw Amsterdam, waarna het onderdeel wonen wordt afgesloten met conclusies.

4.1.1 Kwaliteit woning

Algehele tevredenheid

Afbeelding 4.1.1 Woontevredenheid (percentage (zeer) tevreden)
bron: bewonersenquête 1997.

- In afbeelding 4.1.1 is duidelijk te zien dat de tevredenheid over het wonen in het algemeen in de Bijlmermeer beduidend lager is dan in heel Amsterdam.

Tevredenheid deelaspecten

Tabel 4.1.1 Tevredenheid woning (percentage (zeer) tevreden)

	Bijlmermeer	Amsterdam
grootte woning	89	80
indeling woning	73	80
woonlasten	41	65
naaste bureu	77	87
geluidsoverlast	78	69

bron: bewonersenquête 1997.

- Uit de bovenstaande tabel blijkt dat de Bijlmermeer bewoners in vergelijking tot de gemiddelde Amsterdammer vooral minder tevreden zijn over de woonlasten, de naaste bureu en over de indeling van de woning.
- Over de grootte van de woning en het geluidsoverlast zijn de bewoners in de Bijlmermeer juist meer tevreden dan de gemiddelde Amsterdammer.

Overlast

Tabel 4.1.2 Overlast (percentage dat 'vaak' overlast ondervindt)

	Bijlmermeer	Amsterdam
overlast door verkeerslawaaï	12	25
overlast door vliegtuiglawaaï	44	33
overlast door omwonenden	16	14

bron: bewonersenquêtes 1997.

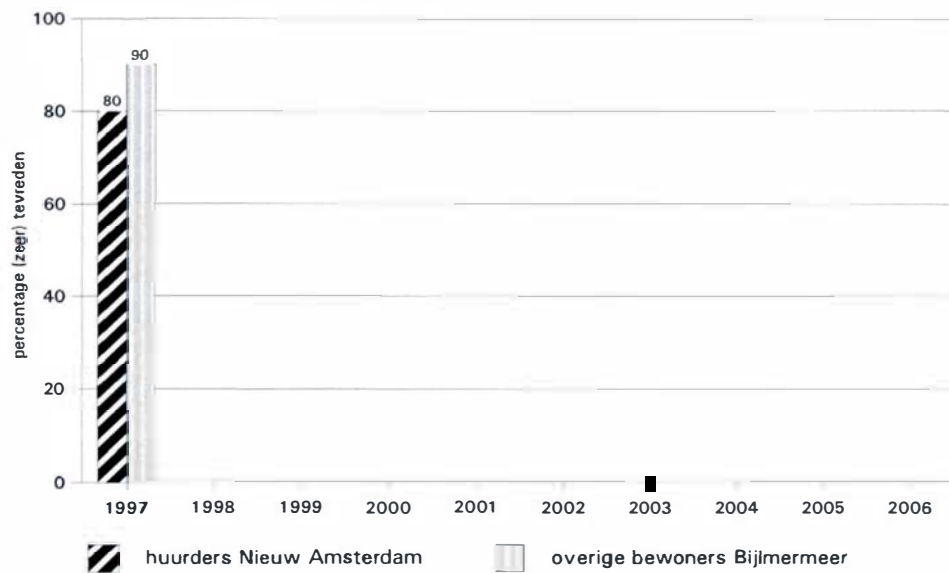
- De huishoudens in de Bijlmermeer ondervinden meer vliegtuigoverlast dan gemiddeld in Amsterdam, maar minder overlast door verkeerslawaaï.
- De overlast door omwonenden is ongeveer gelijk.

4.1.2 Wonen bij Nieuw Amsterdam

In de volgende paragraaf wordt ingegaan op de volkshuisvestingsgegevens van Nieuw Amsterdam. Om die reden is het aardig om hier alvast te kijken naar de wijze waarop door huurders het wonen bij Nieuw Amsterdam wordt ervaren. Dit wordt vergeleken met de tevredenheid van andere bewoners in de Bijlmermeer¹².

Algehele tevredenheid

Afbeelding 4.1.2 Woontevredenheid (percentage (zeer) tevreden)

bron: bewonersenquêtes 1997.

- De huurders van Nieuw-Amsterdam blijken minder tevreden over het wonen in de Bijlmermeer dan andere bewoners van de Bijlmermeer.

Noot 12 Bij de overige bewoners zijn ook de huishoudens met een koopwoning meegeteld, met uitzondering van tabel 4.1.4, die alleen betrekking heeft op huurders.

Tevredenheid deelaspecten

Tabel 4.1.3 Tevredenheid woning huurders Nieuw Amsterdam/ andere bewoners Bijlmermeer (percentage (zeer) tevreden)

	Nieuw Amsterdam	Bijlmermeer overig
grootte woning	92	86
indeling woning	77	76
woonlasten	34	46
naaste buren	76	82
geluidsoverlast	75	84

bron: bewonersenquête Bijlmermeer 1997.

- De huurders van Nieuw-Amsterdam zijn wat de deelaspecten van het wonen betreft alleen meer te spreken over de grootte van hun woning. Ze zijn minder tevreden over de woonlasten, de naaste buren en over het geluidsoverlast in hun woning dan de overige bewoners van de Bijlmermeer.

Onderhoud en service

Tabel 4.1.4 Oordeel over verhuurders Bijlmermeer (gemiddeld rapportcijfer)

	Nieuw Amsterdam	Bijlmermeer overig ¹³
onderhoud en service		
onderhoud woning	5,5	5,1
onderhoud flatgebouw	6,1	5,7
reactie op technische klachten	5,5	5,6

bron: bewonersenquête Bijlmermeer 1997.

- Nieuw Amsterdam krijgt hogere cijfers dan de overige verhuurders in de Bijlmermeer. Voor het onderhoud van de woning krijgt Nieuw Amsterdam krappe voldoende, net als voor het onderhoud van de hele flat.
- Het rapportcijfer voor de reactie op technische klachten is bij de huurders van Nieuw Amsterdam en de overige bewoners gelijklopend.

Noot 13 De resultaten in deze kolom betreffen alleen de respondenten die in een huurwoning wonen.

Overlast

Tabel 4.1.5 Overlast (percentage dat 'vaak' overlast ondervindt)

	Nieuw Amsterdam	Bijlmermeer overig
overlast door verkeerslawaaï	12	13
overlast door vliegtuiglawaaï	41	46
overlast van omwonenden	21	15

bron: bewonersenquête Bijlmermeer 1997.

- De huurders van Nieuw Amsterdam en de overige huurders ondervinden ongeveer evenveel overlast, de huurders van Nieuw Amsterdam hebben iets meer last van omwonenden terwijl de overige Bijlmermeerbewoners meer overlast van vliegtuiglawaaï hebben.

Vervuiling, vandalisme en veiligheid

Tabel 4.1.6 Vervuiling en vandalisme in/rond de woning (percentage 'komt vaak voor')

	Nieuw Amsterdam	Bijlmermeer overig
vernieling	56	35
brandstichting	16	4
vervuiling	66	53

bron: bewonersenquête Bijlmermeer 1997.

- De huurders van woningbouwvereniging Nieuw Amsterdam hebben aanzienlijk vaker dan andere bewoners van de Bijlmermeer te maken met vernieling, brandstichting en vervuiling.

4.1.3 Volkshuisvestingsgegevens Nieuw Amsterdam

Tabel 4.1.7 Volkshuisvestingsgegevens 1 (indexcijfers, per 31 december)

	1994 abs.	1994	1995	1996	1997
aantal woningen	12.717	100	100	95	94
nieuwe woningzoekenden	2123	100	167	160	155
verhuringen	1743	100	146	120	105 ¹⁴
mutaties totaal	2067	100	106	98	84
leegstand totaal	860	100	71	51	34

bron: 4e kwartaalrapportages Nieuw Amsterdam.

Noot 14 Exclusief nieuwbouw.

- Het aantal woningen van Nieuw Amsterdam is sinds 1995 gedaald, dit is toe te schrijven aan de sloop en verkoop van door Nieuw Amsterdam.
- Het aantal nieuwe woningzoekenden daalt na een explosieve stijging in 1995 weer licht.
- Het aantal verhuringen is na een grote stijging in 1995 geleidelijk weer gedaald naar het niveau van 1994.
- Het totaal aantal mutaties is na een lichte stijging in 1995 gedaald tot een niveau duidelijk onder dat van 1994.
- De leegstand is sinds 1994 sterk omlaag gegaan tot nog slechts een derde van het aantal leegstaande woningen van het indexjaar.

Tabel 4.1.8 Volkshuisvestingsgegevens 2 (percentages van het aantal woningen, per 31 december)

		1994	1995	1996	1997
alle Amsterdamse woningcorporaties ¹⁵	Mutaties		8,2		11,6 ¹⁶
	Leegstand				1,2
Nieuw Amsterdam ¹⁷	Mutaties	16,8	17,8	16,7	16,5
	verhuringen	17,2	20,7	17,1	17,3
	Leegstand	7,0	5,1	4,3	2,8
	Gemiddelde leeg- stand	4,8	5,9	4,0	3,0

bron: 4e kwartaalrapportages Nieuw Amsterdam, Databank Complexgegevens Amsterdamse Federatie van Woningcorporatie.

- Het percentage mutaties van alle woningen van Nieuw Amsterdam is sinds 1994 licht gedaald, in 1995 waren er relatief meer mutaties dan de andere jaren.
- De leegstand is sinds 1994 elk jaar aanzienlijk gedaald zodat in 1997 de leegstand minder dan de helft van het percentage in 1994 is. Nieuw Amsterdam kent echter nog steeds een aanzienlijk hogere leegstand dan gemiddeld in Amsterdam.
- Het percentage mutaties bij alle Amsterdamse woningbouwverenigingen samen is sinds 1995 sterk gestegen, waardoor het verschil met de Bijlmermeer kleiner is geworden.
- Het aantal verhuringen is in 1995 zeer hoog geweest, zelfs hoger dan het aantal mutaties. Dit kan doordat een mutatie wordt gerekend op het moment een woning vrijkomt en niet op het moment hij wordt verhuurd. Er zijn dus voorheen onverhuurd gebleven woningen verhuurd (leegstand ingelopen). Sinds 1996 is het aantal verhuringen ongeveer gelijk aan het aantal mutaties.

Wat zijn de redenen voor huurders van een woning van Nieuw Amsterdam om te verhuizen? Worden deze bepaald door de woning of is dat misschien de buurt? Gegevens hierover worden gepresenteerd in de volgende tabel, waarbij de resultaten worden vergeleken met Bijlmermeerbewoners die niet in een woning van Nieuw Amsterdam wonen.

Noot 15 Deze cijfers zijn nog niet beschikbaar van andere jaren.

Noot 16 Dit is een voorlopig cijfer.

Noot 17 Deze cijfers geven een ander beeld van de ontwikkeling dan de vorige tabel, omdat in de voorgaande tabel werd gekeken naar de ontwikkeling van de aantallen en in deze tabel wordt gekeken naar de ontwikkeling van mutaties en leegstand als deel van het totaal aantal woningen. Dit totaal aantal woningen is, zoals in de vorige tabel ook is te zien, echter gedaald.

Tabel 4.1.9 Verhuisredenen (percentage)¹⁸

(meerdere antwoorden mogelijk)	Nieuw Amsterdam	Bijlmermeer overig
privé-omstandigheden	18	21
woning		
woning is niet naar wens	14	17
woning is te duur	21	8
medebewoners flat bevallen niet	6	13
woonomgeving		
vervuiling in en om de flat	17	8
vandalisme in en om de flat	10	4
buurt is niet naar wens	19	8
onveiligheid in de buurt	21	21
anders	24	29
weet niet	8	0

bron: bewonersenquête 1997.

- De huurders van Nieuw Amsterdam die binnen twee jaar (misschien) willen verhuizen, willen dit veel vaker dan andere Bijlmermeerbewoners omdat ze hun woning te duur vinden, er veel vervuiling rond de flat is en de buurt niet naar wens is. De huurders van Nieuw Amsterdam willen minder vaak dan andere huishoudens in de Bijlmermeer verhuizen omdat de buurtbewoners hen niet bevallen.

Eén van de doelen die in het kader van Bijlmervernieuwing is geformuleerd voor het onderdeel wonen, stelt dat de instroom van nieuwe huurders een afspiegeling moet vormen van de vraag in de regio. Daarbij is echter niet aangegeven waar nu precies naar gekeken moet worden (inkomen, opleiding, etniciteit). Bovendien zijn gegevens over 'de vraag in de regio' lastig te vergaren. Om toch een indicatie te geven, geven we in tabel 4.1.10 gegevens over het geboorteland van nieuwe huurders van Nieuw Amsterdam. Als vergelijking dienen de geboortelandgegevens van de Amsterdamse bevolking.

Noot 18 Omdat men meerdere redenen kon noemen waarom men wil verhuizen, tellen de percentages niet op tot 100%.

Tabel 4.1.10 Geboorteland van nieuwe huurders Nieuw Amsterdam en inwoners in heel Amsterdam¹⁹ (percentage)

geboorteland	nieuwe huurders Nieuw Amsterdam		inwoners Amsterdam
	1996	1997	1997
Nederland	28	27	74
Suriname en Nederlandse Antillen	37	34	7
elders	35	39	19
totaal	100	100	100

bron: 4e kwartaalrapportage Nieuw Amsterdam, O + S.

- De nieuwe huurders van Nieuw Amsterdam zijn in 1997 iets minder vaak dan in 1996 geboren in Nederland, Suriname of de Nederlandse Antillen en vaker in andere landen.
- Het verschil tussen de etnische verdeling van de nieuwe huurders van Nieuw Amsterdam en de bevolkingssamenstelling van heel Amsterdam is groot.

4.1.4 Exploitatie Nieuw Amsterdam

Stand van zaken hoofddoel

Het tweede hoofddoel van de Bijlmermeer vernieuwingsoperatie luidt 'Nieuw Amsterdam heeft na afronding van de sanerings- en vernieuwingsoperatie in 2006 het exploitatietekort tot nul teruggebracht'.

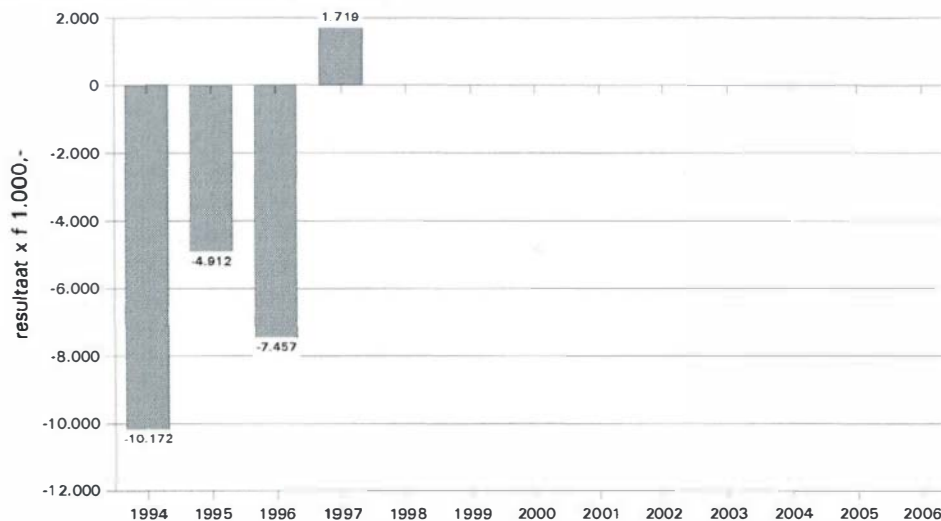
Het bereiken van dit tweede hoofddoel hangt nauw samen met het behaalde succes ten aanzien van het eerste hoofddoel. In een wijk met een slechter woon- en leefklimaat dan elders trekken mensen immers weg, waardoor problemen ontstaan in de financiële huishouding van de grootste verhuurder in de wijk, in casu Nieuw Amsterdam.

In dit hoofdstuk worden verschillende financiële gegevens gepresenteerd. Hierbij wordt telkens een vergelijking gemaakt tussen begrote kosten en daadwerkelijke kosten. Indien gegevens worden gepresenteerd over meer dan 2 jaar, worden alleen de daadwerkelijke kosten 'in de tijd' vergeleken en de vergelijking met de begroting beperkt tot het meest recente jaar.

Noot 19 Aangezien cijfers over het geboorteland van de Amsterdamse woningzoekenden niet beschikbaar zijn, moeten we hier de cijfers van alle inwoners van Amsterdam gebruiken. Het is goed denkbaar dat het percentage woningzoekenden dat niet in Nederland is geboren hoger is dan dat van de hele Amsterdamse bevolking.

Financieel resultaat

Afbeelding 4.1.3 Jaarresultaat (in 1000 gulden)

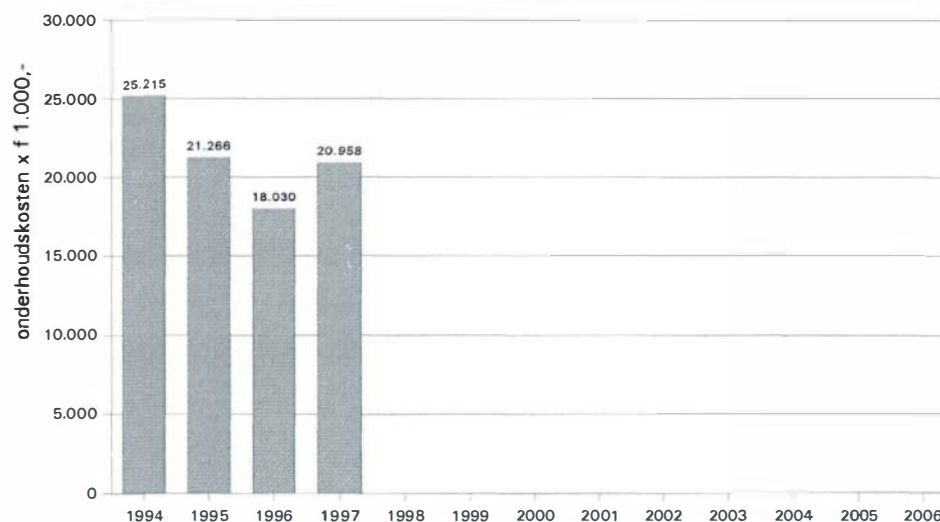

bron: 4e kwartaalrapportages Nieuw Amsterdam.

- Het jaarresultaat van Nieuw Amsterdam is sinds 1994 drastisch verbeterd. Ondanks een nog groot verlies in 1996 heeft Nieuw Amsterdam in 1997 winst geboekt. Deze winst is echter toe te schrijven aan de verkoop van woningen in Kantershof en Hoogoord, zonder de verkoopresultaten was in 1997 een verlies geboekt van 7.281.000 gulden.

Onderhoudsuitgaven

Afbeelding 4.1.3 Totaal onderhoudskosten (in 1000 gulden)

bron: 4e kwartaalrapportages Nieuw Amsterdam.

- De onderhoudskosten zijn in 1997 weer gestegen na een sterke daling in 1995 en 1996.

Tabel 4.1.12 Gemiddelde onderhoudsuitgaven (geïndexeerd per woning c.q. per mutatie²⁰)

	1994		1995	1996	1997
	guldens	index	index	index	index
klachtenonderhoud	341	100	119	116	103
mutatie-onderhoud ²¹ (bij verhuizing)	965	100	107	103	101
vandalisme	57	100	125	100	105

bron: 4e kwartaalrapportages Nieuw Amsterdam.

- De kosten van alle drie onderscheiden typen onderhoudsuitgaven waren het hoogst in 1995 en zijn daarna weer gedaald tot rond het niveau van 1994.
- De kosten van het herstel van vandalisme zijn in 1997 weer licht gestegen.

Huurderving

Tabel 4.1.13 Huurderving: huurachterstanden (totaal 1994 in 1000 guldens, geïndexeerd; 1994 = 100)

	1994 abs.	1994	1995	1996	1997
zittende bewoners	4.713	100	92	77	72
vertrokken huurders	14.394	100	102	80	82
totaal	19.107	100	100	79	81

bron: 4e kwartaalrapportages Nieuw Amsterdam.

- De huurderving door huurachterstanden van zittende en vertrokken huurders is sinds 1994 afgenomen.
- Sinds het vorige jaar zijn de huurachterstanden van vertrokken huurders echter weer licht gestegen.

Tabel 4.1.14 Huurderving door huur achterstand²² in Bijlmermeer en geheel Amsterdam (percentage van huren en vergoedingen)

	1994	1995	1996
huurderving Nieuw Amsterdam	4,1	3,5	2,6
<u>huurderving alle woningbouwcorporaties</u>	<u>1,9</u>	<u>2,1</u>	<u>1,6</u>

bron: Kengetallen 1992-1996 Amsterdamse volkshuisvestingsinstellingen.

Noot 20 Deze cijfers komen uit de bijlagen van de 4^e kwartaalrapportages. Voor 1997 cijfers uit bijlagen 2-7, 2-1 en 2-8 gebruikt.

Noot 21 Bij dit type onderhoud worden de kosten per mutatie weergegeven in plaats van per woning.

Noot 22 * Onder huurachterstand wordt verstaan de balanspost huurdebiteuren (zittende en vertrokken bewoners). Een eventuele voorziening voor huurdebiteuren is hierop niet in mindering gebracht. Huurachterstand wordt uitgedrukt in een percentage van de som van huren en vergoedingen voor leveringen en diensten, zonder aftrek van de derving van huren en vergoedingen' (uit Kengetallen 1992-1996 Amsterdamse volkshuisvestingsinstellingen).

Tabel 4.1.15 Huurderving Nieuw Amsterdam door leegstand geïndexeerd (1994 ■ 100): de kosten van leegstand (in 1000 gulden)

	1994	1995	1996	1997
kosten	4.281	5.099	3.789	3.096
index	100	119	89	72
aantal woningen	(860)	615	515	294
gemiddelde leegstand	4,8	5,9	4,0	3,0

bron: 4e kwartaalrapportages Nieuw Amsterdam.

- De kosten van huurderving door leegstand is na een sterke stijging in 1995 ten opzichte van 1994, weer sterk aan het dalen. De kosten van leegstand zijn in 1997 met een kwart gedaald ten opzichte van 1994.
- Het aantal woningen dat leeg staat is sterk gedaald sinds 1994, net als het percentage leegstaande woningen van de woningvoorraad van Nieuw Amsterdam.

4.1.5 Conclusies

De doelstelling ten aanzien van het wonen luidde: de tevredenheid met betrekking tot de woningen en de woonvorm/het gebouw stijgt, waardoor de mutaties afnemen en de beheerskosten dalen. In de inleiding is deze doelstelling geconcretiseerd met behulp van het Programma van Eisen:

- De tevredenheid over het wonen moet op het Amsterdams peil worden gebracht.
- In paragraaf 4.1.1 bleek dat hier nog een achterstand is weg te werken. Op de punten woonlasten, de naaste burens en de indeling van de woning scoort de Bijlmermeer duidelijk onder het Amsterdams gemiddelde. Ook hebben de bewoners van de Bijlmermeer meer overlast van vliegtuiglawaai, daarentegen hebben ze minder overlast van verkeerslawaai. Doordat we alleen nog maar over enquêtegegevens van 1997 beschikken, kunnen we nog niet zien hoe de woontevredenheid zich ontwikkelt.
- De mutatiegraad moet op het Amsterdams peil komen.
- Uit de hier gebruikte cijfers blijkt dat het aantal mutaties bij Nieuw Amsterdam aanzienlijk hoger ligt dan die van alle Amsterdamse woningbouwverenigingen. Het verschil is sinds 1995 kleiner geworden.
- Het aantal mutaties moet gelijk zijn aan het aantal verhuringen.
- In 1994 lag het aantal verhuringen nog onder het aantal mutaties. Na een jaar waarin het aantal verhuringen zelfs aanzienlijk boven het aantal mutaties lag, zijn beide cijfers sinds 1996 ongeveer even hoog.
- De onderhoudsuitgaven moeten op het Amsterdams peil komen te liggen.
- Voor deze uitgave van de monitor beschikken we echter nog niet over Amsterdamse cijfers. De onderhoudskosten van Nieuw Amsterdam zijn sinds het vorige jaar gestegen, al liggen de totale uitgaven voor onderhoud nog ruimschoots onder het bedrag dat hier in 1994 aan werd gespendeerd.
- De huurderving door wanbetaling moet van 2,1% dalen naar 1% van de `moet` huur, een daling van ongeveer 50% dus.
- Sinds 1994 is het bedrag aan wanbetalingen gedaald met 20%. Deze daling heeft echter helemaal plaatsgevonden in 1996, sinds dit jaar is de huurderving door huurachterstanden licht gestegen.

- Daling van de leegstand naar 2,5% voor de niet verbeterde woningvoorraad en 1% voor de verbeterde woningvoorraad.
- Een onderscheid tussen verbeterd en niet-verbeterd kan echter niet worden gemaakt. Het percentage leegstaande woningen van Nieuw Amsterdam is aanzienlijk gedaald tot 2,7% van haar woningvoorraad.
- De instroom moet een afspiegeling vormen van de vraag naar woningen in de regio.
- Uit de beschikbare cijfers blijkt dat het percentage nieuwe huurders bij Nieuw Amsterdam dat niet in Nederland is geboren is toegenomen. Er heeft wel een verschuiving plaatsgevonden in de etniciteit van allochtone nieuwe huurders; er zijn minder Surinamers en Antillianen en meer 'overige' huurders.

Het tweede hoofddoel, het terugdringen van het exploitatietekort van Nieuw Amsterdam, lijkt op het eerste gezicht al bereikt te zijn; er is een positief jaarresultaat geboekt in 1997. Dit is echter met name te danken aan een incidentele verkoop van woningen, de onderhoudskosten zijn dit jaar weer hoger dan het vorige jaar. Er zijn wel structurele verbeteringen geboekt wat betreft leegstand en mutatiegraad.

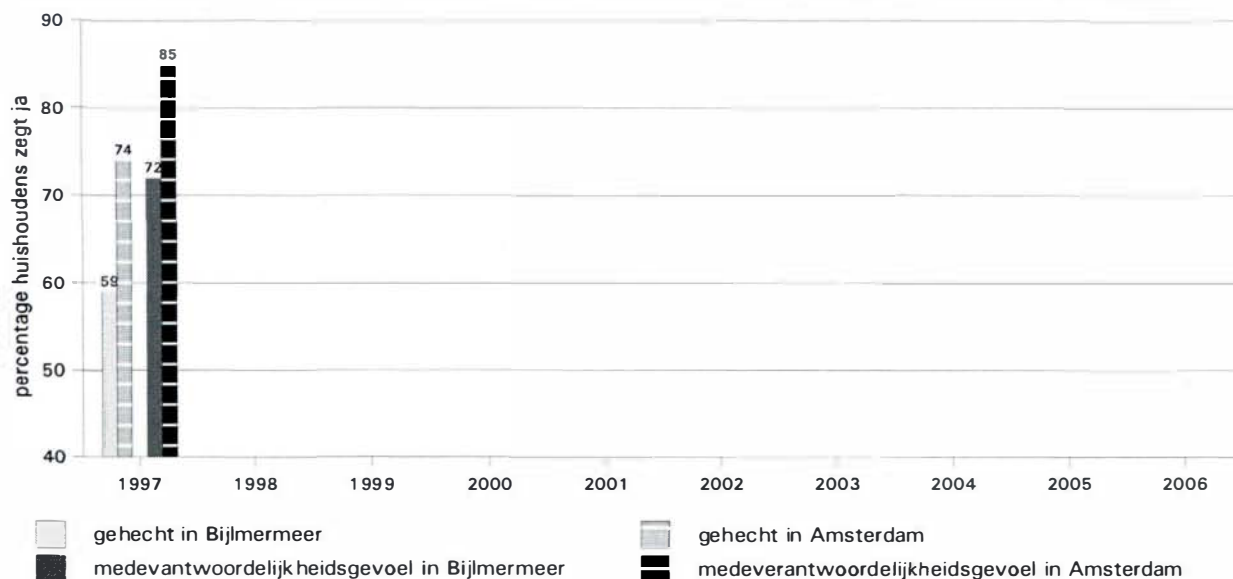
4.2 Subdoel woonomgeving

Doelstelling

- Minder (semi-)openbare ruimte, meer privé ruimte of gezamenlijk beheerde ruimte; ten behoeve hiervan zou het oppervlak aan (semi-)openbare en privé ruimte vastgesteld moeten worden. Gegevens hierover blijken echter niet te bestaan en waar wel gegevens over bestaan blijken de bronnen (stadsdeel en O + S) met elkaar in tegenspraak door andere definiëringen. Deze doelstelling wordt daarom in deze monitor niet geëvalueerd.
- Ingrep in het wegenstelsel: een aantal wegen ('dreven') zal naar maaiveldniveau worden gebracht. Netto zal dat resulteren in evenveel oppervlak. Om dezelfde reden als bij het vorige doel wordt deze doelstelling niet apart in deze monitor geëvalueerd.
- Grotere betrokkenheid van bewoners bij - en tevredenheid over - de (semi-)openbare ruimte;
- Wijkgewijs werken en invoeren leefbaarheidsoverleggen met bewoners.

Betrokkenheid bij openbare ruimte

Afbeelding 4.2.2 Gehechtheid en medeverantwoordelijkheid voor de buurt (% ja-zeggens)

bron: bewonersenquête 1997.

- Zowel de gehechtheid aan de buurt als de medeverantwoordelijkheid voor de buurt is in de Bijlmermeer lager dan gemiddeld in Amsterdam.

Kwaliteit openbare ruimte en buurtvoorzieningen

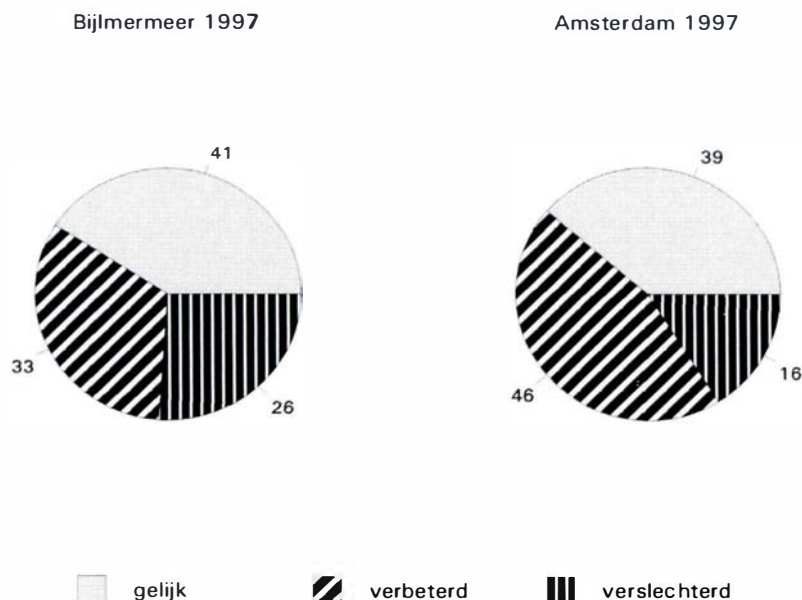
Tabel 4.2.1 Onderhoud openbare ruimte 1997 (rapportcijfers)

	% Bijlmermeer	% Amsterdam
ophalen huisvuil	6,3	7,3
schoonhouden straat	5,7	6,5
onderhoud parken en plantsoenen	6,0	6,6
onderhoud straatverlichting	6,5	7,5
onderhoud wegdek en bestrating	5,9	6,4
onderhoud overig straatmeubilair	6,1	6,6
onderhoud openbare ruimte algemeen	6,1	6,8

bron: bewonersenquêtes 1997.

- De bewoners van de Bijlmermeer geven alle onderdelen van het onderhoud van de openbare ruimte in hun buurt lagere cijfers dan de gemiddelde Amsterdammer.

Afbeelding 4.2.3 Ontwikkeling in het onderhoud van de openbare ruimte (percentage).

bron: bewonersenquêtes 1997.

In afbeelding 4.2.3 is duidelijk te zien dat in de Bijlmermeer meer mensen dan in heel Amsterdam vinden dat het onderhoud van de openbare ruimte achteruit is gaan.

Tevredenheid over buurtvoorzieningen

Tabel 4.2.2 Tevredenheid over buurtvoorzieningen (percentage (heel) tevreden)

	% Bijlmermeer	% Amsterdam
winkels voor de dagelijkse boodschappen	83	86
speelmogelijkheden voor de kinderen	46	56
openbaar vervoer	78	83
basisonderwijs	67	84
voorzieningen voor jongeren	27	37

bron: bewonersenquêtes 1997.

- De huishoudens in de Bijlmermeer zijn over alle buurtvoorzieningen waar hun mening over is gevraagd minder tevreden dan de gemiddelde Amsterdammer. Het verschil is vooral groot bij de tevredenheid over de speelmogelijkheden voor kinderen, het basisonderwijs en de voorzieningen voor jongeren.

Tabel 4.2.3 Tevredenheid fysieke voorzieningen in de openbare ruimte (percentage voldoende)

	% Bijlmermeer	% Amsterdam
parkeermogelijkheden	77	65
glas- en papierbakken	56	66
straatverlichting	61	88
groenvoorzieningen	86	69

bron: bewonersenquêtes 1997.

- De Bijlmermeerbewoners geven vaker een voldoende voor de parkeermogelijkheden en de groenvoorzieningen in hun buurt. Ze geven minder vaak een voldoende voor de glas- en papierbakken en de straatverlichting dan het stadsgemiddelde.

De mate waarin de buurt als verloederd wordt ervaren, bepaalt mede de fysieke kwaliteit van de buurt. Met behulp van een aantal indicatoren is de mate waarin de buurt door de bewoners als verloederd wordt ervaren in kaart gebracht. Respondenten dienden steeds weer aan te geven hoe vaak de volgende zaken in hun buurt voorkomen:

- bekladding van muren en gebouwen;
- rommel op straat;
- hondenpoep op straat;
- vernieling van bushokjes;
- slecht onderhouden huizen.

Tabel 4.2.4 Verloedering (percentage komt vaak voor/ (helemaal) mee eens)

	% Bijlmermeer	% Amsterdam
bekladding van muren en gebouwen	38	12
rommel op straat	50	35
hondenpoep op straat	22	48
vernieling van bushokjes	18	57
slecht onderhouden huizen	24	15

bron: bewonersenquêtes 1997.

- De huishoudens in de Bijlmermeer vinden vaker dan die uit heel Amsterdam dat bekladding van muren, rommel op straat en slecht onderhouden huizen vaak voorkomen. Ze vinden echter minder vaak dan de gemiddelde Amsterdammer dat er veel hondenpoep op straat ligt en dat de bushokjes vaak worden vernield.

Ook de sociale kwaliteit van de woonomgeving is met een viertal stellingen in beeld gebracht. Respondenten is de volgende stellingen voorgelegd:

- de mensen kennen elkaar in deze buurt nauwelijks;
- de mensen gaan in deze buurt op een prettige manier met elkaar om;
- ik woon in een (gezellige) buurt waar veel saamhorigheid is;
- ik voel mij thuis bij de mensen die in deze buurt wonen.

Tabel 4.2.5 Stellingen sociale kwaliteit (percentage positieve reactie voor buurt op stelling)

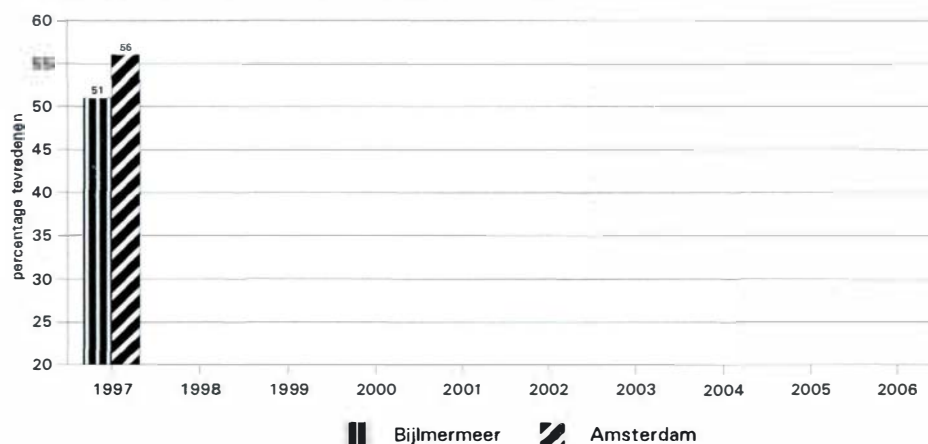
	percentage	% Bijlmermeer	% Amsterdam
de mensen kennen elkaar in deze buurt nauwelijks	oneens	50	45
de mensen gaan in deze buurt op een prettige manier met elkaar om	eens	61	75
ik woon in een (gezellige) buurt waar veel saamhorigheid is	eens	40	43
ik voel mij thuis bij de mensen die in deze buurt wonen	eens	48	65

bron: bewonersenquête 1997.

De Bijlmermeerbewoners reageren alleen op de eerste stelling vaker positief dan de Amsterdammers; ze vinden vaker dat de mensen in hun buurt elkaar wel degelijk kennen. De gemiddelde Amsterdammer vinden vaker dat ze in een gezellige buurt met veel saamhorigheid wonen, waar de mensen op een prettige manier met elkaar omgaan en waar mensen wonen bij wie ze zich thuis voelen.

In afbeelding 4.2.4 is voor de sociale kwaliteit het gemiddelde percentage genomen van de huishoudens die op de stellingen een positief oordeel vellen over hun buurt.

Afbeelding 4.2.4 Tevredenheid sociale kwaliteit (gemiddeld percentage positieve reacties op stellingen sociale kwaliteit - zie tabel 4.2.5)

bron: bewonersenquête 1997.

- Voor de sociale kwaliteit scoort de Bijlmermeer slechter dan gemiddeld in Amsterdam.

Conclusies

Van de subdoelen met betrekking op de woonomgeving kon één in deze monitor worden getoetst:

- Grotere betrokkenheid van bewoners bij - en tevredenheid over - de (semi-)openbare ruimte.
- Er moet nog een grote achterstand worden ingelopen wat betreft de betrokkenheid bij, en tevredenheid over, de buurt, openbare ruimte en

bij het onderhoud daarvan.

- De Bijlmermeerbewoners vinden het onderhoud van de openbare ruimte ook relatief vaak achteruit gaan. Dit kan echter ook te maken hebben met alle bouwactiviteiten in dit gebied in verband met de vernieuwing.
- Met de fysieke voorzieningen in de buurt (bv. parkeerplaatsen en groenvoorzieningen) zijn de huishoudens in de Bijlmermeer grofweg even tevreden als de gemiddelde Amsterdammer.

4.3 Subdoel veiligheid

Doelstelling

- Daling van de feitelijk plaatsvindende criminaliteit tot tenminste het Amsterdams gemiddelde.
- Daling van de onveiligheidsgevoelens in openbare ruimtes en parkeer-
garages; toename van de verkeersveiligheid
- Afname van het vervuilings- en vandalismeniveau tot het niveau van
soortgelijke hoogbouwcomplexen in Amsterdam;
- Daling van de drugsoverlast;
- Vermindering van instroom van jongeren in criminele activiteiten.

Aangiften

Tabel 4.3.1 Aangiften van delicten in Bijlmermeer (per 1000 inwoners)

	Bijlmermeer	% Amsterdam	
	1997	1996	1997
straatroof	18,8	4,4	4,1
overval	1,0	0,6	0,6
overig geweld	14,4	6,5	6,7
zakkenrollerij	13,9	14,2	13,9
integriteit woning	18,7	11,9	11,1
inbraak bedrijf/school	2,5	5,5	4,3
diefstal van auto	13,8	6,3	6,8
diefstal uit/vanaf auto	42,2	25,7	24,4
fietsendiefstal	6,0		
diefstal overige voertuigen	2,3	9,7	11,3
overige vermogensdelicten	5,1	2,5	2,6
overige diefstallen	52,3	30,7	34,1
vernieling	9,2		
overige criminaliteit	0,1	9,4	9,5
totaal	194,1	127,5	130,6

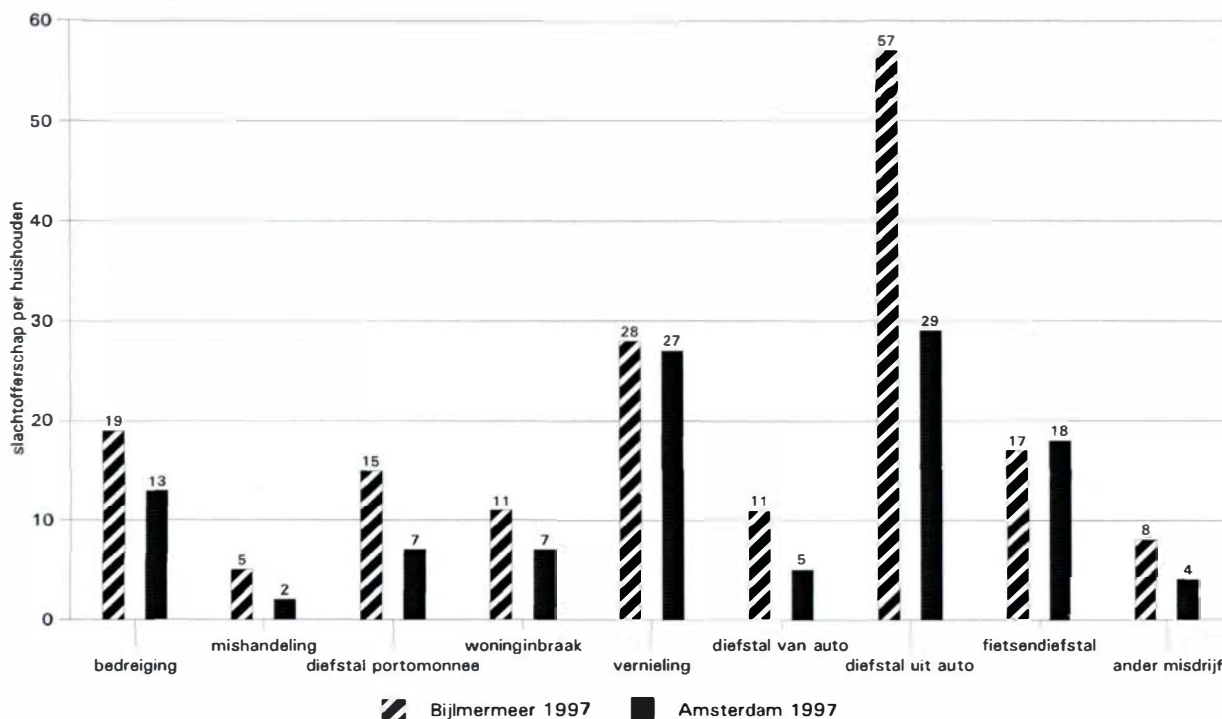
bron: aangiftecijfers politie Amsterdam-Amstelland

- De Bijlmermeer kent een aanzienlijk hoger aantal delicten dan heel Amsterdam.
- Alleen wat betreft zakkenrollerij, inbraak in bedrijven en scholen en diefstal van overige voertuigen (inclusief fietsen) zijn de aangifte cijfers lager of gelijk aan die van Amsterdam

Slachtofferschap

Om de feitelijk plaatsvindende criminaliteit in kaart te brengen, wordt het slachtofferschap van bewoners gepresenteerd.

Afbeelding 4.3.1 Slachtofferschap: percentage dat in eigen buurt de afgelopen 12 maanden slachtoffer is geworden van criminaliteit²³.

bron: bewonersenquête 1997.

Op fietsendiefstal na is volgens de enquête de Bijlmermeerbewoner van elk delict waarnaar is gevraagd vaker slachtoffer dan de gemiddelde Amsterdammer.

Onveiligheidsgevoelens

In deze paragraaf wordt gezien wat de stand van zaken is met betrekking tot de onveiligheidsgevoelens in (semi-)openbare ruimten zoals op straat en in parkeergarages, liften, trappenhuizen, gangen in het flatgebouw. Ook de onveiligheidsgevoelens in huis worden gepresenteerd.

Noot 23 Overigens wordt erop gewezen dat het slachtofferschap van objectgerelateerde delicten (hier auto's en fietsen) wordt berekend op basis van het aantal *objecten* in plaats van het aantal *mensen* dat slachtoffer geworden is. Dus: in de 224 auto's waarover de respondenten in totaal beschikken, is er 186 keer ingebroken, sommigen zijn meer dan één keer slachtoffer van dit delict geworden). Dit is dus anders dan in de tabel 4.3.1, waarin alle aangiftecijfers, inclusief die van diefstal van voertuigen en woninginbraak, zijn gedeeld op het aantal inwoners.

Tabel 4.3.2 Onveiligheidsgevoelens: percentage dat zich vaak onveilig voelt

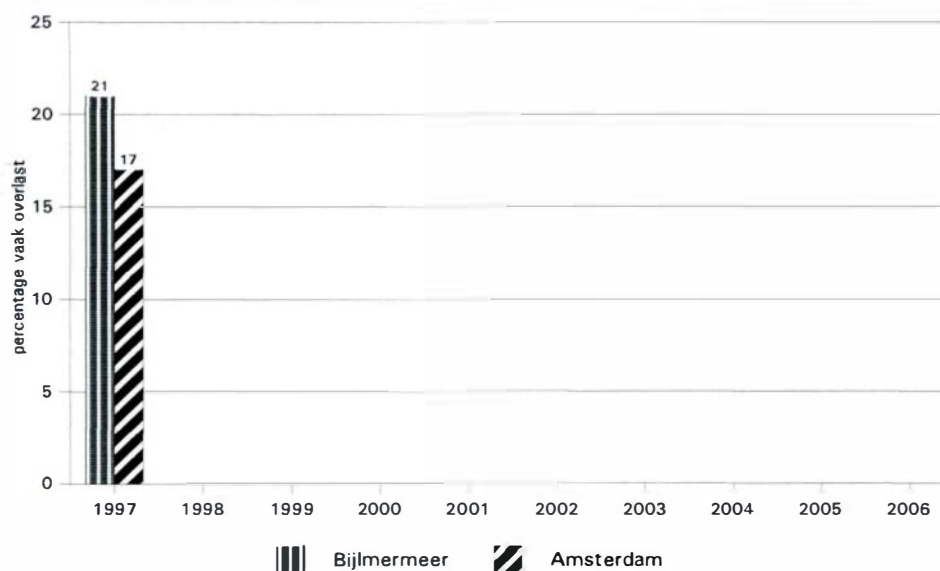
	% Bijlmermeer	% Amsterdam
overdag thuis	3	■
overdag in flatgebouw	8	n.v.t.
overdag op straat	8	2
's avonds thuis	5	2
's avonds in flatgebouw	23	n.v.t.
's avonds op straat	34	13

bron: bewonersenquêtes 1997.

Ook de gevoelens van onveiligheid liggen in de Bijlmermeerbewoners aanzienlijk hoger dan in de rest van Amsterdam.

Veel mensen voelen zich minder veilig op straat door de aanwezigheid van - en overlast door - jongeren.

Afbeelding 4.3.2 Overlast door jongeren (percentage dat 'vaak' overlast ondervindt)

bron: bewonersenquêtes 1997.

In de Bijlmermeer ondervinden aanzienlijk meer huishoudens overlast van jongeren dan gemiddeld in Amsterdam.

Ontwikkeling vandalisme

Een relevant gegeven dat we al in tabel 4.1.12 tegenkwamen, herhalen we hier: de kosten van vandalisme.

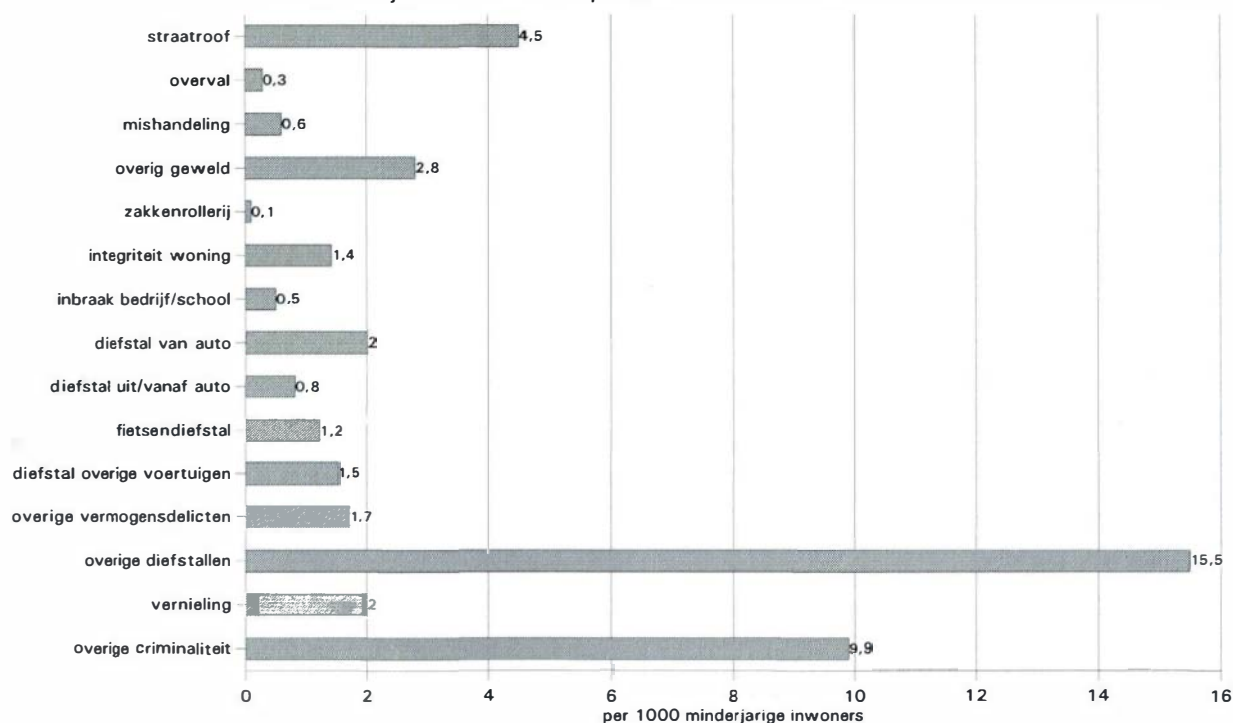
Tabel 4.3.3 Gemiddelde onderhoudsuitgaven woningbezit Nieuw Amsterdam (geïndexeerd per woning c.q. per mutatie²⁴)

	1994	1995	1996	1997
	guldens	index	index	index
vandalisme	57	100	125	100

bron: 4e kwartaalrapportages Nieuw Amsterdam.

Ontwikkeling jeugdcriminaliteit

Afbeelding 4.3.1 Jeugdcriminaliteit: aantal daders jonger dan 18 jaar per 1000 inwoners onder 18 jaar in 1997 in politiedistricten Flierbosdreef en Ganzenhoef²⁵

bron: politie Amsterdam-Amstelland; afdeling Onderzoek en Statistiek

Per 1000 minderjarige inwoners hebben 45 minderjarigen een delict gepleegd. De delicten die het meest worden gepleegd zijn diefstallen en straatroof.

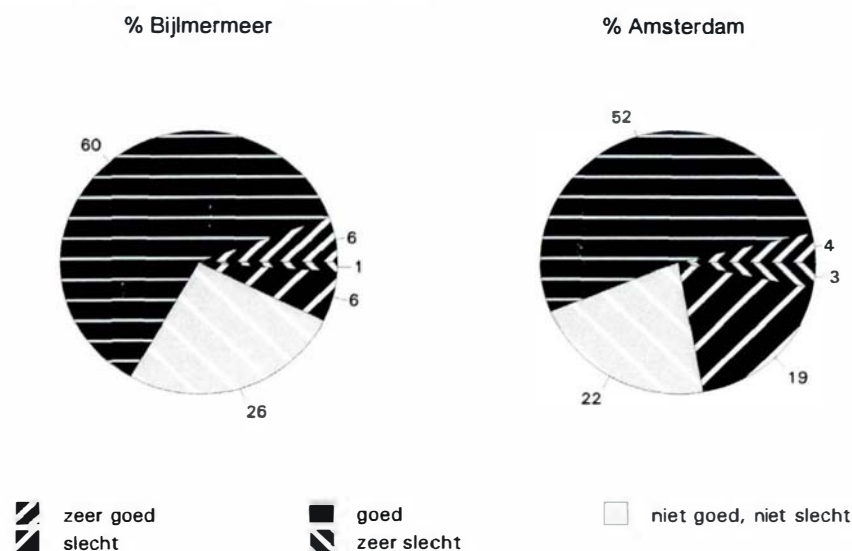
Drugsoverlast

42% van de respondenten meldt dat er vaak drugsoverlast in hun buurt voorkomt. Dit is aanzienlijk meer dan de 8% van de gehele Amsterdamse bevolking die vindt dat er veel drugsoverlast in hun buurt voorkomt.

Noot 24 Deze cijfers komen uit de bijlagen van de 4^e kwartaalrapportages. Voor 1997 cijfers uit bijlagen 2-7, 2-1 en 2-8 gebruikt.

Noot 25 Dit betreft dus niet het alleen het vernieuwingsgebied maar ook Venserpolder en Geerdinkhof.

Afbeelding 4.3.3 Oordeel verkeersveiligheid in de buurt

bron: bewonersenquête 1997.

Het oordeel van de bewoners van de Bijlmermeer over de verkeersveiligheid is veel positiever dan dat van de gemiddelde Amsterdammer (66% goed/-zeer goed versus Amsterdam 56%).

Tabel 4.3.5 Aantal verkeersongevallen naar aard afloop; *stadsdeel Zuidoost* in vergelijking met Amsterdam (geïndexeerd: 1994 = 100)

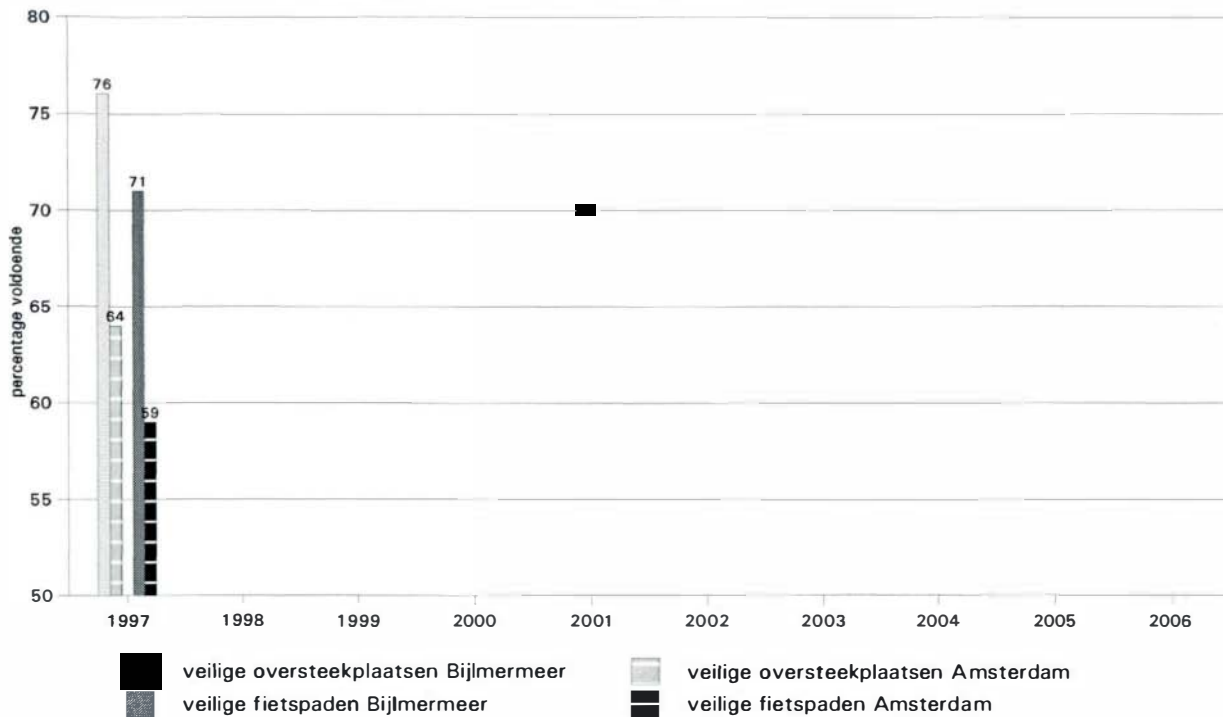
		1994		1995		1996
Amsterdam						
mat. schade	13841	100	13894	100	12844	93
letsel	2902	100	2818	97	2741	94
dodelijk	28	100	29	104	24	86
totaal	16771	100	16741	100	15609	93
Zuidoost						
mat. schade	1095	100	964	88	981	90
letsel	144	100	161	112	147	102
dodelijk	0	100	0	100	0	100
totaal	1239	100	1125	91	1128	91

bron: O + S.

Kijkend naar de verkeersongevallen in heel Zuidoost en Amsterdam, blijkt dat het aantal ongevallen met letsel in Zuidoost vrijwel gelijk is gebleven sinds 1994, terwijl dit aantal in heel Amsterdam is gedaald. Het aantal ongelukken met dodelijke afloop is (sinds 1994) telkens nul, in Amsterdam

is dit aantal iets gedaald. Het aantal ongelukken met alleen materiele schade is in Zuidoost iets meer gedaald dan in heel Amsterdam.

Afbeelding 4.3.4 Oordeel aantal veilige fietspaden en oversteekplaatsen voor voetgangers (percentage tevreden over veiligheid)

bron: bewonersenquêtes 1997

De bewoners van de Bijlmermeer zijn aanzienlijk beter te spreken over de veiligheid van de oversteekplaatsen en de fietspaden dan de gemiddelde Amsterdammer.

Verloedering en dreiging

Onderstaand wordt besproken in hoeverre de woonomgeving als verloederd, onprettig of bedreigend wordt ervaren. Aan respondenten werd gevraagd hoe het er in de Bijlmermeer in dit opzicht voor staat. De aspecten van verloedering zijn eerder in dit hoofdstuk al besproken. Hier worden de beleving door bewoners van dreiging en enkele typen vermogensdelicten in de buurt besproken.

Van de volgende *vermogensdelicten* is in de bewonersenquêtes gevraagd of ze vaak voorkomen in hun buurt:

- fietsendiefstal;
- diefstal uit auto's;
- beschadiging van auto's;
- inbraak in woningen.

Tabel 4.3.6 Vermogensdelicten (percentage komt vaak voor)

	% Bijlmermeer	% Amsterdam
fietsendiefstal	47	30
diefstal uit auto's	49	25
beschadiging van auto's	43	49
inbraak in woningen	36	29
gemiddeld	42	32

bron: bewonersenquête 1997.

Bij alle typen vermogensdelicten behalve bij beschadiging van auto's, denken de Bijlmermeerbewoners vaker dat ze veel voorkomen in hun buurt dan alle Amsterdammers.

De schaal 'dreiging' omvat een vijftal 'voorvallen'.

- dronken mensen op straat;
- lastig gevallen worden;
- gewelddelicten;
- drugsoverlast;
- tasjesroof.

Tabel 4.3.7 Voorvallen dreiging (percentage komt vaak voor)

	% Bijlmermeer	% Amsterdam
bedreiging	19	9
dronken mensen op straat	16	18
lastig gevallen worden	19	11
gewelddelicten	22	14
drugsoverlast	43	18
tasjesroof	24	13
gemiddeld %	23	15

bron: bewonersenquêtes 1997.

In vergelijking tot Amsterdam oordelen meer Bijlmerbewoners dat de genoemde vormen van dreiging vaak voorkomen. Alleen dronkenschap scoort lager dan in Amsterdam.

Tabel 4.3.8 Ervaren bijdrage aan veiligheid in de buurt (percentage)

	Bijlmermeer % ja	Amsterdam % ja
flatwachten	71	n.v.t.
stadswachten	69	63

bron: bewonersenquêtes 1997.

De huishoudens in de Bijlmermeer vinden iets vaker dan andere Amsterdammers dat de stadswachten een bijdrage aan de veiligheid leveren.

Conclusies

In de inleiding van deze paragraaf zijn een aantal doelstellingen met betrekking tot de veiligheid geformuleerd. Hier zal worden gekeken hoe het er voor staat met deze doelstellingen:

- Daling van de feitelijk plaatsvindende criminaliteit tot tenminste het Amsterdams gemiddelde.
- Uit zowel de aangiftecijfers van de politie als de antwoorden op de bewonersenquête blijkt dat vrijwel alle vormen van criminaliteit in de Bijlmermeer vaker voorkomen dan in heel Amsterdam.
- Daling van de onveiligheidsgevoelens in openbare ruimtes en parkeergarages.
- In 1997 voelen de Bijlmermeerbewoners zich nog aanzienlijk minder veilig dan alle Amsterdammers.
- Afname van het vervuilings- en vandalismineniveau tot het niveau van soortgelijke hoogbouwcomplexen in Amsterdam.
- Er zijn geen cijfers beschikbaar over de vervuiling en de vandalisme in andere Amsterdamse hoogbouwcomplexen.
- Daling van de drugsoverlast.
- Ook op dit punt is nog veel werk te doen om de achterstand op heel Amsterdam in te lopen.
- Vermindering van instroom van jongeren in criminele activiteiten.
- Er zijn alleen nog cijfers over 1997 beschikbaar.

5 Sociaal-economische vernieuwing (werk en onderwijs)

In dit hoofdstuk wordt het tweede deel van de vernieuwing besproken; de sociaal-economische vernieuwing. Hieronder vallen werk en onderwijs. Oorspronkelijk was het de bedoeling dat ook doelstellingen met betrekking tot zorg en vrije tijd zouden worden geëvalueerd. Deze doelstelling zijn echter nog niet vertaalbaar naar gegevens die in deze monitor kunnen worden gepresenteerd.

5.1 Subdoel werk

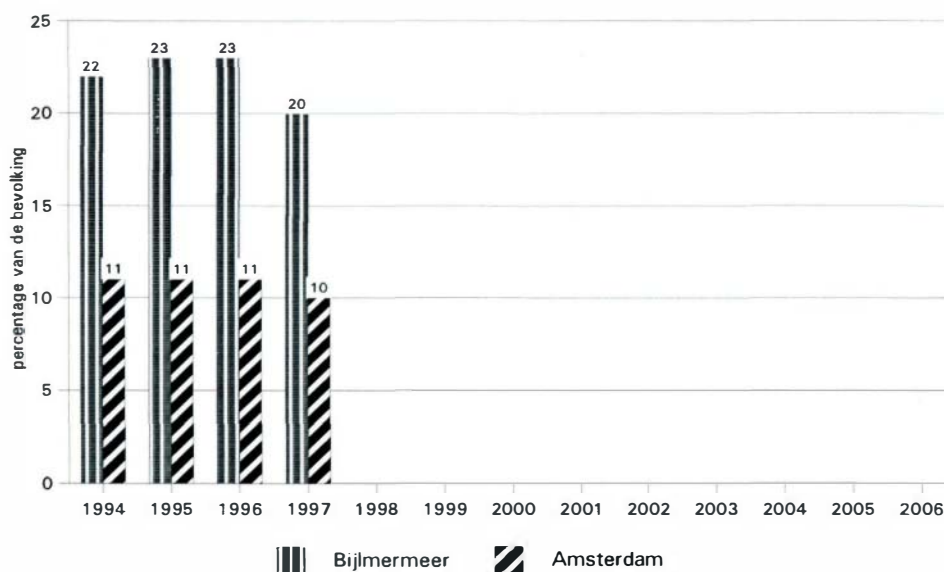
Doelstelling

- Werkloosheid terugdringen.
- Werkloosheidspercentage in de Bijlmermeer gelijk aan Amsterdam.
- Verbeteren van de maatschappelijke positie van de Bijlmermeerbewoners.

Om deze doelstellingen te monitoren, hebben we de voornaamste bezigheden, de aantallen werkzoekenden en de toekomstverwachtingen ten aanzien van de arbeidspositie van Bijlmermeerbewoners geïnventariseerd.

Niet werkende werkzoekenden

Afbeelding 5.1.1 Niet Werkende Werkzoekenden als percentage van de bevolking Bijlmermeer en Amsterdam (op 31 december)

bron: O + S.

Het percentage niet werkende werkzoekenden als percentage van de bevolking is in de Bijlmer ongeveer twee maal zo hoog als in Amsterdam. Zowel in de Bijlmermeer als in de rest van Amsterdam is het percentage werklozen in 1997 gedaald.

De arbeidsvoorziening deelt ingeschreven werkzoekenden in fases die aangeven hoe groot de afstand tot de arbeidsmarkt is. De indeling gebeurt onder andere op basis van opleiding, werkervaring, leeftijd, werkloosheidsduur en motivatie. Aan deze fases zijn dienstverleningsvormen gekoppeld voor de werkzoekende. In de eerste fase is de dienstverlening gericht op directe bemiddeling, in de tweede fase krijgt de werkzoekende dienstverleningstrajecten van korter dan een jaar aangeboden, in de derde fase trajecten van meer dan een jaar. In de vierde fase is de hulpverlening gericht op hulp en zorg.

Tabel 5.1.1 Ingeschrevenen bij arbeidsbureau naar afstand tot de arbeidsmarkt in de Bijlmermeer (op 31 december 1997)

	Bijlmermeer		Zuidelijk Noord-Holland	
	abs	%	abs	%
fase 1 (direct bemiddelbaar)	650	9	26709	25
fase 2: (kort (cursus)traject nodig)	1376	19	11865	11
fase 3: (lang (cursus)traject nodig)	2852	39	23599	22
fase 4: (onbemiddelbaar)	2249	31	39691	36
fase nader te bepalen	20	0	2027	2
overig:	87	1	4957	5
totaal	7234	100	108848	100

bron: Arbeidsvoorziening Zuidelijk Noord-Holland.

Slechts 9% van de niet werkende werkzoekenden is direct bemiddelbaar. 58% van de werkzoekenden heeft eerst een cursustraject nodig. Bijna een derde is onbemiddelbaar en heeft eerst andere hulp en zorg nodig. In geheel Zuidelijk Noord-Holland is een veel groter deel van de werkloze werkzoekenden direct bemiddelbaar dan in de Bijlmermeer.

Tabel 5.1.2 Bemiddeling, kwalificering en mutaties²⁶ en langdurig werkzoekende werklozen Bijlmermeer (absoluut en % van de niet werkende werkzoekenden)

	abs.	%
kwalificatietraject	289	4
bemiddelingstraject	551	8
inschrijvingen 1997	4328	60
uitschrijvingen 1997	4775	66
langdurig werklozen	4865	67

bron: Arbeidsvoorziening Zuidelijk Noord-Holland.

Slechts 12% van de werkloze werkzoekenden in 1997 is gestart met een

Noot 26 Hier zijn de totaal aantallen in- en uitschrijvingen geteld en niet de mensen die in of uit zijn geschreven gedurende het jaar. Dit heeft tot gevolg dat werklozen die gedurende 1997 twee maal zijn in- en uitgeschreven, dubbel tellen in deze percentages.

bemiddelings- of kwalificatietraject van het arbeidsbureau. Ter vergelijking: in geheel Zuidelijk Noord-Holland is dit 15%.

Ondanks de slechte bemiddelbaarheid van de werkzoekenden is het verloop in het bestand groot. Tweederde van het aantal ingeschreven werkloze werkzoekende is gedurende 1997 door ingeschreven, het percentage uitschrijvingen is 6% hoger.

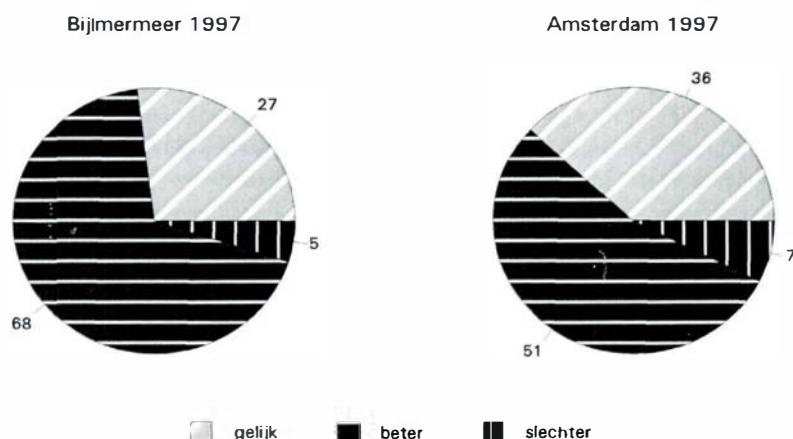
Tweederde van de werkzoekende werklozen is al langer dan één jaar werkloos, dit is net zo hoog als in geheel Zuidelijk Noord-Holland.

Dit cijfer betekent 33% van de werkzoekende werklozen zich in 1997 minstens één keer heeft ingeschreven. Deze 33% heeft zich gemiddeld 1,8 maal ingeschreven bij het arbeidsbureau. Dit betekent echter niet dat deze mensen allemaal kortdurend werk hebben gehad. Driekwart van de in- en uitschrijvingen bij het arbeidsbureau in Zuidoost wordt veroorzaakt doordat werklozen hun inschrijving niet op tijd verlengen, ze worden dan automatisch uitgeschreven en moeten zich dan weer opnieuw inschrijven.

In de bewoners enquête is de mensen zonder baan gevraagd of ze verwachten binnen twee jaar een betaalde baan te hebben. In de Bijlmermeer antwoordde 59% van de respondenten hier ja op. In heel Amsterdam dacht een aanzienlijk hoger deel van de werklozen binnen twee jaar een betaalde baan te hebben: 70%.

Arbeidspositie

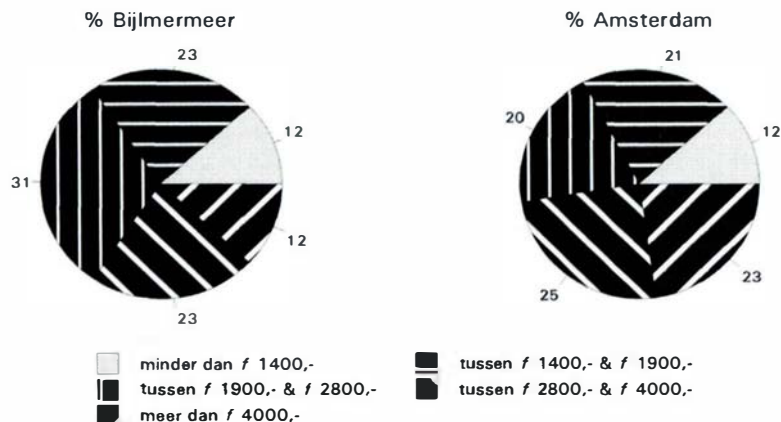
Afbeelding 5.1.3 Verwachte arbeidspositie over vijf jaar (percentage)

bron: bewonersenquêtes 1997

Uit de bovenstaande afbeelding blijkt dat de bewoners van de Bijlmermeer vaker dan alle Amsterdammer verwachten over 5 jaar een betere positie op de arbeidsmarkt te hebben verworven.

Afbeelding 5.1.4 Netto inkomen van huishoudens (percentage)

bron: bewonersenquête 1997

In afbeelding 5.1.4 is te zien dat in de Bijlmermeer meer huishoudens met een inkomen tussen de 1900 en de 2800 gulden en minder met een inkomen boven de 4000 gulden wonen dan in heel Amsterdam. Gemiddeld verdienen de huishoudens in de Bijlmermeer dus minder dan die in Amsterdam.

Conclusies werk

De stand van zaken in de Bijlmermeer op het gebied van werk wordt per doel samengevat:

- Werkloosheid terugdringen.
- Het werkloosheidspercentage in de Bijlmer (als percentage op de bevolking) is in 1997 gedaald met drie procent. Onder de werklozen in de Bijlmermeer zijn wel weinig direct bemiddelbare werklozen, het percentage langdurig werklozen is hoog, maar normaal in de regio. Een vrij klein deel van de werklozen is in 1997 actief bemiddeld of geschoold via de arbeidsvoorziening.
- Werkloosheidspercentage in de Bijlmermeer gelijk aan Amsterdam.
- Het werkloosheidspercentage in de Bijlmermeer is sinds 1994 steeds ongeveer twee maal zo hoog als in de rest van Amsterdam, wel zijn beide werkloosheidspercentages in 1997 gedaald.
- Verbeteren van de maatschappelijke positie van de Bijlmermeerbewoners.
- De Bijlmermeerbewoners behoren minder vaak tot de hoogste inkomensgroep dan andere Amsterdammers en vaker tot de middengroep. Wel verwachten ze vaker dan de gemiddelde Amsterdammer over vijf jaar een betere positie op de arbeidsmarkt in te nemen.

5.2 Subdoel onderwijs

Doelstellingen en indicatoren op het terrein scholing

In het Programma van Eisen worden de doelstellingen vermeld op het gebied van scholing. Dit zijn:

- 1 De gemiddelde leerresultaten in het basisonderwijs in de Bijlmermeer zijn gelijk aan het Amsterdamse gemiddelde.
- 2 Het aantal voortijdig schoolverlaters in het voortgezet onderwijs en het voorbereidend beroepsonderwijs daalt in de jaren 1995-1999 met 35%.

- 3 De slaagpercentages in het voortgezet onderwijs en het voorbereidend beroepsonderwijs stijgt in de jaren 1995-1999 met 25%.
- 4 Alle jongeren bezitten een startkwalificatie.
- 5 Jongeren kunnen zich meten met anderen.
- 6 De kansen van jongeren op de arbeidsmarkt worden door opleiding vergroot.
- 7 Het aantal opleidingen en de kwaliteit daarvan stijgt.
- 8 Het aantal stage- en leerwerkplaatsen in het bedrijfsleven groeit jaarlijks met 15%.
- 9 Het percentage schoolverlaters dat binnen een jaar een reguliere baan heeft moet in 1999 toegenomen zijn tot tenminste 90%.
- 10 Alle leerlingen hebben een opleidingsplaats die bij hun niveau past.
- 11 Er komt een sluitende aanpak inburgering; de wachtlijst is binnen 4 jaar kleiner dan 2 maanden en de mogelijkheden om moeilijk bereikbare groepen in een educatief traject te brengen nemen toe.

Doelstelling 5 hangt sterk samen met de overige doelstellingen, omdat gesteld kan worden dat wanneer de overige doelstellingen zijn behaald, ook aan deze doelstelling wordt voldaan. Bovendien is deze doelstelling op zichzelf moeilijk te operationaliseren. Zij wordt in dit hoofdstuk daarom niet behandeld.

De voor deze monitor benodigde informatie over het onderwijs over het algemeen wordt zeer gebrekkig geregistreerd. Hierdoor is het (nog) niet mogelijk om over alle geformuleerde, doelen gegevens te produceren. Dit geldt bijvoorbeeld voor de volgende doelen:

- 4 Alle jongeren bezitten een startkwalificatie.
- 6 De kansen van jongeren op de arbeidsmarkt worden door opleiding vergroot.
- 8 Aantal stage- en leerwerkplaatsen groeit jaarlijks met 15%.
- 9 Percentage schoolverlaters dat binnen een jaar een reguliere baan heeft moet in 1999 toegenomen zijn tot tenminste 90%.
- 10 Gepaste opleidingsplaats voor elke leerling.

Aan de andere kant zijn er vrij recent, door de gemeente en de scholen zelf, allerlei initiatieven genomen om meer kengetallen over het onderwijs te verzamelen. Dit zal de Bijlmermonitor in de komende 10 jaar zeker ten goede komen.

Onderwijsaanbod

In de volgende tabel wordt het onderwijsaanbod in het vernieuwingsgebied Bijlmermeer in 1997 vergeleken met het onderwijsaanbod in de rest van stadsdeel Zuidoost.

Tabel 5.2.1 Onderwijsaanbod in 1997

	Bijlmer	Zuidoost
openbare basisscholen	4	14
oecumenische basisscholen	4	10
evangelische basisschool	1	2
hindoeïstische basisschool	1	-
islamitische basisschool	1	-
overige basisscholen ¹	-	3
VO/VBO school	1	4
speciaal onderwijs ²	-	5

bron: Amsterdamse scholengids

¹ Algemeen bijzonder, protestant-christelijk en rooms-katholiek onderwijs.

² Geïntegreerd speciaal onderwijs (2), school voor langdurig zieke kinderen, school voor lichamelijk gehandicapte kinderen en een school voor meervoudig gehandicapte kinderen.

In het totaal staan 11 van de 29 basisscholen (38%) in het vernieuwingsgebied. Verder staat er in het vernieuwingsgebied één (openbare) school voor het voortgezet onderwijs en voorbereidend beroepsonderwijs (VO/-VBO): de Open Schoolgemeenschap Bijlmer. De overige drie VO/VBO-scholen in Zuidoost zijn respectievelijk openbaar, protestant-christelijk en algemeen bijzonder.

Nagegaan is in hoeverre de leerlingen van het aangeboden VO-onderwijs in het vernieuwingsgebied ook daadwerkelijk in het vernieuwingsgebied wonen ('buurtgebondenheid scholen'). Voor dit onderzoek is gebruik gemaakt van gegevens van het Leerlingenadministratiesysteem in Amsterdam in 1998. Uit de resultaten blijkt dat van alle leerlingen op het VO-onderwijs in het vernieuwingsgebied 31% in de buurtcombinaties 93 en 94 (respectievelijk Bijlmer Centrum en Bijlmer Oost) woont. Ook hoog scoren de buurtcombinaties 96 en 97 (respectievelijk Holendrecht/Reigersbos en Gein) met 17% en 12%. De overige 40% komt zo'n beetje uit alle windstreken van Amsterdam.

In tabel 5.2.2 staat het aantal tussentijdse schoolverlaters in het vernieuwingsgebied. Met tussentijdse schoolverlaters worden leerlingen bedoeld die na 15 september (inschrijving), maar voor het moment van bevordering of het examen, zijn uitgestroomd. Het percentage tussentijdse schoolverlaters is niet gelijk aan het percentage 'drop-outs'. Een drop-out is een leerling die het VO verlaat zonder over te stappen naar een vervolgopleiding en zonder VO-diploma. Deze leerlingen vormen een belangrijke risico-groep, daar zij niet of onvoldoende gekwalificeerd zijn voor de arbeidsmarkt. Het is onmogelijk om de omvang van de groep drop-outs vast te stellen aan de hand van de in de tabel gepresenteerde in- door- en uitstroomgegevens van de onderwijs-inspectie. De groep tussentijdse schoolverlaters is namelijk hoger dan het aantal drop-outs omdat hier ook leerlingen in zijn opgenomen die verhuizen of om een andere legitieme reden van school wisselen, leerlingen die uitvallen als gevolg van ziekte of overlijden en leerlingen die trachten een hoger diploma te halen dan ze al hebben, maar daar niet in slagen. Ondanks deze handicaps vormt de gepresenteerde informatie (zeker in vergelijking met andere peiljaren) een indicatie voor voortijdige schooluitval en de mate waarin leerlingen op een 'verkeerd' onderwijstype beland zijn.

Tabel 5.2.2 Tussentijdse schoolverlaters Bijlmermeer (percentage van het aantal leerlingen en percentage daling t.o.v. 1993/1994)

type onderwijs	1995/1996	1996/1997	% daling
gemiddeld	5,5	5,1	6

bron: individuele scholen voor voortgezet onderwijs.

Het percentage tussentijdse schoolverlaters is licht gedaald, met 6% ten opzichte van 95/96. Het doel is dat het percentage tussentijdse schoolverlaters tussen 1995 en 1999 met 35% daalt, in dit tempo zal dit niet worden bereikt. Vanaf het schooljaar 1993/1994 is het percentage tussentijdse schoolverlaters wel al met 21% gedaald.

Leerresultaten, schoolverzuim en slaagpercentages

Vanaf 1970 kunnen basisscholen deelnemen aan de Eindtoets Basisonderwijs (Cito-toets). De Cito-toets is een schoolvorderingentoets voor het hoogste leerjaar van het basisonderwijs. Het doel van de toets is tweeledig. Enerzijds verschaft de toets informatie over individuele leerlingen in verband met de schoolkeuze in het voortgezet onderwijs. Anderzijds levert de toets informatie ten behoeve van de evaluatie van het onderwijsprogramma van de individuele school. Voor de Bijlmermonitor zijn de resultaten op de CITO-toets voor alle basisscholen in geheel Zuidoost samengevoegd. Hierdoor wordt een indruk van de leerresultaten in het onderwijs verkregen. Een uitsplitsing naar de basisscholen in het vernieuwingsgebied van de Bijlmermeer bleek helaas praktisch onmogelijk.

Tabel 5.2.3 Gemiddelde scores op Eindtoets Basisonderwijs (95/96).

	Zuidoost	Amsterdam
1996	528	530
1997	530	530

bron: O & S Amsterdam

In de tabel blijkt de gemiddelde score op de eindtoets in 1997 precies gelijk te zijn aan die in geheel Amsterdam.

In tabel 5.2.4 staat een overzicht van bij de leerplichtambtenaren gemelde zaken. In deze tabel betekent absoluut verzuim dat de leerplichtige leerling op geen enkele school staat ingeschreven. Relatief verzuim betekent dat de leerplichtige staat ingeschreven op een school, maar in verband met verzuim is gemeld bij de afdeling leerplicht. Bij extra verlof gaat het bijvoorbeeld om verlof buiten de schoolvakantie (bijvoorbeeld als de ouder in een bedrijf werkt dat een piek in werkzaamheden tijdens de (zomer)vakantie kent). Ook gaat het om afwezigheid van de leerling bij overlijden, huwelijk, ziekenhuisopname van familieleden etc.. De voorschriften en procedures inzake schorsing en verwijdering van een leerling zijn omschreven in de Wet op het Basisonderwijs en Voortgezet onderwijs. Onder bemiddeling wordt bijvoorbeeld verstaan het op gang brengen van hulpverlening en het begeleiden van leerlingen naar (een andere) school.

Hierbij moet echter worden opgemerkt dat lang niet al het absolute verzuim bij de leerplichtambtenaar terecht komt. Het Leerling Administratie Systeem (LAS) kan in principe betrouwbaardere gegevens omtrent het absolute

verzuim verstrekken. In het schooljaar 1995/1996 waren de gegevens uit het systeem echter nog te onvolledig en vervuild. In het schooljaar 1996/1997 is door het stadsdeel veel tijd besteed aan het opschonen van het LAS. Vanaf het schooljaar 1997/1998 kunnen daarom pas de verzuimgegevens van dit systeem worden gebruikt. Deze zijn ten tijde van dit rapport echter nog niet beschikbaar.

De resultaten in de tabel hebben betrekking op alle scholen in stadsdeel Zuidoost. Deze cijfers zijn (nog) niet uit te splitsten naar de scholen in het vernieuwingsgebied. Bovendien waren de resultaten over het jaar 1996 ten tijde van het schrijven van dit rapport nog niet beschikbaar. Of dit in een volgende versie wel zo is, is onduidelijk. De leerplichtambtenaar gaf namelijk aan dat de werkdruk dermate hoog is, dat mogelijk geen jaarverslag kan worden opgeleverd.

Tabel 5.2.4 Meldingen bij leerplichtambtenaar

	1994	1995
absoluut verzuim	142	128
relatief verzuim	232	437
extra verlof	227	221
schorsing	23	35
verwijdering	35	28
bemiddeling	169	208
onbekend	1	-
totaal	829	1057

bron: jaarverslag leerplicht Amsterdam Zuidoost 1994 en 1995.

Het totaal aantal meldingen bij de leerplichtambtenaar nam in 1995 toe met 28%. Dit wordt vooral veroorzaakt door het toegenomen aantal meldingen van relatief verzuim. Ook het aantal bemiddelingen nam toe.

In tabel 5.2.5 worden de verzuim-meldingen²⁷, die bij de leerplichtambtenaar zijn binnengekomen, uitgesplitst naar type onderwijs. Voor het jaar 1994/1995 kan alleen onderscheid worden gemaakt tussen meldingen vanuit het basisonderwijs als geheel en vanuit het voortgezet onderwijs als geheel.

Noot 27 Dit zijn alle meldingen behalve aanvragen voor extra verlof.

Tabel 5.2.5 Schoolverzuim naar type onderwijs

	1994	1995
basisonderwijs		371
speciaal basisonderwijs		81
totaal basisonderwijs	265	452
IVBO		53
VBO		124
MAVO		106
HAVO		18
VWO		11
KMBO		23
voortgezet speciaal onderwijs		49
totaal voortgezet onderwijs	337	384
totaal	602	836

bron: jaarverslag leerplicht Amsterdam Zuidoost 1994 en 1995.

Het schoolverzuim in het basisonderwijs nam in 1995 sterk toe. Hierdoor is het schoolverzuim in het basisonderwijs in 1995 hoger dan het schoolverzuim in het voortgezet onderwijs. Overigens nam ook het schoolverzuim in het voortgezet onderwijs toe, maar in veel lichtere mate.

Voor het jaar 1995 konden de resultaten worden uitgesplitst naar schooltype. Hieruit blijkt dat relatief de meeste uitval in het basisonderwijs plaats vindt. Ook MAVO en VBO-scholen scoren naar verhouding hoog. Voor een juiste interpretatie is het echter van belang deze gegevens te relateren aan het aantal leerlingen binnen de verschillende typen onderwijs. Deze gegevens zijn echter (nog) niet voorhanden.

De meeste voor schoolverzuim gemelde jongeren gaan na bemiddeling van de leerplichtambtenaar weer naar school. In 1994 betrof het 314 leerlingen (52%), in 1995 579 leerlingen (69%). Andere mogelijkheden zijn bijvoorbeeld doorverwijzing naar het PPI of een internaat en een ontheffing of vrijstelling van de leerplicht.

In het vernieuwingsgebied Bijlmermeer staat één school voor voortgezet onderwijs, namelijk de Open Schoolgemeenschap Bijlmer. In de onderstaande tabel staan de slaagpercentages van deze school.

Tabel 5.2.6 Slaagpercentages voortgezet onderwijs (percentage)

	1994	1995	1996	1997	gemiddeld
VBO	100	97	97	97	98
MAVO	90	87	92	96	91
HAVO	94	87	97	96	94
VWO	83	72	88	86	82
gemiddeld	92	86	94	94	92

bron: individuele scholen voor voortgezet onderwijs

De slaagpercentages op de Open Schoolgemeenschap Bijlmer liggen opmerkelijk hoog. Met name op het VBO naderen deze percentages de 100%. Op het VWO liggen deze percentages over het algemeen het laagst.

Wanneer wordt gekeken naar de ontwikkeling van de slaagpercentages in de periode 1994-1997, dan valt op dat het gemiddelde percentage voor alle soorten onderwijs tezamen de laatste twee jaren iets hoger ligt dan in de jaren ervoor. In 1995 waren de slaagpercentages relatief laag, alleen die van het VBO bleef toen op het hoge gemiddelde niveau.

In de onderstaande tabel worden de slaagpercentages in het vernieuwingsgebied vergeleken met Amsterdam.

Tabel 5.2.6 Slaagpercentages voortgezet onderwijs in het vernieuwingsgebied en Amsterdam in 1997 (percentage)

	Bijlmermeer	Amsterdam
VBO	97	87
MAVO	96	90
HAVO	96	76
VWO	86	83
gemiddeld	94	84

bron: individuele scholen voor voortgezet onderwijs en de inspectie van het onderwijs

De slaagpercentages in het vernieuwingsgebied liggen veel hoger dan in Amsterdam, bij de HAVO is het slaagpercentage zelfs 20% hoger dan gemiddeld. Het verschil met het Amsterdamse gemiddelde is voor het VWO het laagst.

Bij deze cijfers moet de kanttekening worden gemaakt dat de school waar deze cijfer vandaan komen tot voor twee jaar een experimentele middenschool was. Eén van de kenmerken van deze schoolvorm was dat de cursusduur voor VBO, MAVO en HAVO een jaar langer was dan op andere scholen (ook was het lespakket uitgebreider), alleen het VWO had de normale cursusduur. Doordat de middenschool in 1995 is afgeschaft, is de cursusduur voor nieuwe leerlingen vanaf het schooljaar 1995/1996 weer hetzelfde als elders. Het is niet duidelijk wat voor effect het verkorten van de cursusduur zal hebben op de slaagpercentages.

Eén van de doelen was dat het slaagpercentage in de Bijlmermeer tussen 1995 en 1999 25% moet stijgen. Dit doel zal moeten worden bijgesteld aangezien dit een slaagpercentage van meer dan 100% zou betekenen en het slaagpercentage in de Bijlmermeer bovendien aanzienlijk hoger ligt dan in Amsterdam. Handhaving van de huidige situatie zou al ruim voldoende zijn.

Nieuwkomers in Nederland krijgen een cursus inburgering. Deze cursus bestaat uit twee onderdelen, namelijk Nederlands en maatschappelijke oriëntatie. De cursus duurt ongeveer één jaar en wordt gegeven door verschillende basisscholen in stadsdeel Zuidoost. In het verleden was er sprake van lange wachtlijsten voor deze cursussen. Dit is er waarschijnlijk de oorzaak van dat als doelstelling van de vernieuwingsoperatie in de Bijlmermeer is opgenomen dat de wachtlijst inburgering moet worden teruggebracht tot minder dan twee maanden. Navraag bij het scholingsbureau,

welke de aanvragen voor geheel Amsterdam coördineert, leerde dat er de laatste twee jaar geen sprake meer is van wachtlijsten. Dit is enerzijds te danken aan een financiële impuls van de gemeente Amsterdam. Anderzijds is er een voorrangbeleid ingesteld, welke inhoudt dat alle mensen die de inburgeringsprocedure volgen met voorrang bij de cursussen worden geplaatst.

Conclusies onderwijs

In de inleiding zijn elf doelstellingen genoemd, waarvan 10 in deze paragraaf zijn bekeken, hier zal per doel de huidige stand van zaken kort worden herhaald:

- De gemiddelde leerresultaten in het basisonderwijs in de Bijlmermeer zijn gelijk aan het Amsterdamse gemiddelde.
- Dit doel lijkt nu al bereikt te zijn.
- Het aantal voortijdig schoolverlaters in het voortgezet onderwijs en het voorbereidend beroepsonderwijs daalt in de jaren 1995-1999 met 35 %
- Het percentage schoolverlaters is in één jaar tijd met 6 % gedaald, in de komende jaren moet deze daling sterker zijn om het doel van 35 % daling te bereiken.
- De slaagpercentages in het voortgezet onderwijs en het voorbereidend beroepsonderwijs stijgt in de jaren 1995-1999 met 25 %
- De slaagpercentages liggen nu al zeer hoog, ruim boven de Amsterdamse gemiddelden, een verdere stijging is onnodig.
- Het aantal opleidingen en de kwaliteit daarvan stijgt
- Het aantal scholen is van één jaar bekend, er dus nog niets te zeggen over stijging of daling. Gezien de slaagpercentages lijkt de kwaliteit van de opleidingen nu al erg goed te zijn.
- Er komt een sluitende aanpak inburgering; de wachtlijst is binnen 4 jaar kleiner dan 2 maanden en de mogelijkheden om moeilijk bereikbare groepen in een educatief traject te brengen nemen toe.
- De wachtlijsten zijn inmiddels geheel verdwenen.

Voor zover de er cijfers beschikbaar zijn, blijkt de situatie wat betreft scholing verassend goed te zijn in de Bijlmermeer, er is op dit terrein geen achterstand ten opzichte van geheel Amsterdam.

6 Conclusies

De twee hoofddoelen van de vernieuwing van de Bijlmermeer zoals ze in het Programma van eisen zijn geformuleerd zijn de volgende:

- De Bijlmermeer is in 2006 een wijk waar het woon- en leefklimaat even goed is als in de gemiddelde Amsterdamse wijk.
- Woningbouwvereniging Nieuw Amsterdam heeft na afronding van de sanerings- en vernieuwingsoperatie (= 2006) het exploitatietekort tot nul teruggebracht.

Op basis van de hoofddoelen zijn diverse doelen en subdoelen geformuleerd, waarvan de voortgang in hoofdstukken 4 en 5 is getoetst. In de subdoelen is geen duidelijke scheiding meer aangebracht tussen de twee hoofddoelen aangezien de verwezenlijking van beide doelen nauw samenhangt.

In hoofdstuk 3 is gekeken naar het de gevolgen van het woon- en leefklimaat op het imago van de Bijlmermeer en op het willen gaan- en blijven-wonen in de Bijlmermeer. Er werden de volgende conclusies getrokken.

- Bijlmermeerbewoners wonen gemiddeld korter in de Bijlmermeer dan inwoners van Amsterdam in hun respectievelijke wijken. Het vertrekpercentage uit de Bijlmermeer ligt sinds 1994 twee maal zo hoog als het vertrekpercentage uit andere buurten in Amsterdam, hier is in de onderzochte periode geen verandering in gekomen.
- Bijlmermeerbewoners hebben vaker dan anderen aangegeven verhuisplannen te hebben. De reden om te verhuizen wordt voor bewoners van de Bijlmermeer in de eerste plaats gevormd door de woonomgeving. Daarin wijken zij nauwelijks af van de bewoners van heel Amsterdam, alhoewel de laatste groep vaker de woning zelf als verhuisreden aanmerkt. Verder heeft een kwart van de Bijlmermeerbewoners andere verhuisredenen, dan privé-omstandigheden, woning en woonomgeving. Verder onderzoek zou moeten uitwijzen wat deze andere redenen zijn.
- Het oordeel van Bijlmermeerbewoners over het woon- en leefklimaat in de buurt valt negatiever uit dan het oordeel van Amsterdammers over hun eigen buurt. Wel zijn Bijlmermeerbewoners gemiddeld genomen iets optimistischer over de toekomstige ontwikkeling van hun buurt.
- Het aantal woningaanvragen in verhouding tot het woningaanbod blijft voor het Bijlmermeergebied vooralsnog ver achter bij Amsterdam. De meeste mensen die in de Bijlmermeer willen gaan wonen, willen dat omdat zij weg willen uit hun huidige buurt. Dit geldt overigens sterker voor mensen die reeds in de Bijlmermeer wonen dan voor mensen die van elders komen. Ook het snel een woning willen en de woonomgeving van de Bijlmermeer scoren relatief hoog als vestigingsredenen.
- Het imago van de Bijlmermeer onder Amsterdammers is ronduit slecht te noemen. Dit blijkt uit de lage beoordeling die Amsterdammers geven aan de Bijlmermeer.
- In de kranten is een groeiende aandacht voor de 'bewoners en voorzieningen' en 'politiek/ambtelijk' in de Bijlmermeer. Het oordeel over de Bijlmermeer dat in de kranten wordt uitgesproken is meestal negatief, er is (nog) geen imagoverbetering in de kranten waar te nemen.

In hoofdstukken 4 en 5 zijn de subdoelen van de vernieuwing behandeld. Er zijn doelen vastgelegd op de volgende terreinen: woning, woonomgeving, veiligheid (samen de ruimtelijke vernieuwing), arbeidsmarkt en onderwijs (samen de sociaal-economische vernieuwing). In dit hoofdstuk worden alleen die subdoelen besproken die in deze monitor konden worden getoetst.

Wonen

- De tevredenheid over het wonen moet op het Amsterdams peil worden gebracht.
- Op de punten woonlasten, de naaste burens en de indeling van de woning scoort de Bijlmermeer duidelijk onder het Amsterdams gemiddelde. Ook hebben de bewoners van de Bijlmermeer meer overlast van vliegtuiglawaai, daarentegen hebben ze minder overlast van verkeerslawaai. Doordat we alleen nog maar over enquêtegegevens van 1997 beschikken, kunnen we nog niet zien hoe de woontevredenheid zich ontwikkelt.
- De mutatiegraad moet op het Amsterdams peil komen.
- Uit de hier gebruikte cijfers blijkt dat het aantal mutaties bij Nieuw Amsterdam aanzienlijk hoger ligt dan die van alle Amsterdamse woningbouwverenigingen. Het verschil is sinds 1995 kleiner geworden.
- Het aantal mutaties moet gelijk zijn aan het aantal verhuringen.
- In 1994 lag het aantal verhuringen nog onder het aantal mutaties. Na een jaar waarin het aantal verhuringen zelfs aanzienlijk boven het aantal mutaties lag, zijn beide cijfers sinds 1996 ongeveer even hoog.
- Het exploitatietekort van woningbouwvereniging moet worden teruggebracht tot nul.
- Dit (tweede) hoofddoel lijkt op het eerste gezicht al bereikt te zijn; er is een positief jaarresultaat geboekt in 1997. Dit is echter met name te danken aan een incidentele verkoop van woningen, zonder deze verkoop had Nieuw Amsterdam ook in 1997 verlies geleden.
- De onderhoudsuitgaven moeten op het Amsterdams peil komen te liggen.
- Voor deze uitgave van de monitor beschikken we nog niet over Amsterdamse cijfers. De onderhoudskosten van Nieuw Amsterdam zijn sinds het vorige jaar gestegen, al liggen de totale uitgaven voor onderhoud nog ruimschoots onder het bedrag dat hier in 1994 aan werd gespendeerd.
- De huurdervering door wanbetaling moet van 2,1% dalen naar 1% van de 'moet' huur, een daling van ongeveer 50% dus.
- Sinds 1994 is het bedrag aan wanbetalingen gedaald met 20%. Deze daling heeft echter helemaal plaatsgevonden in 1996, sinds dit jaar is de huurdervering door huurachterstanden licht gestegen.
- Daling van de leegstand naar 2,5% voor de niet verbeterde woningvoorraad en 1% voor de verbeterde woningvoorraad.
- Het percentage leegstaande woningen van Nieuw Amsterdam is aanzienlijk gedaald tot 2,7% van haar woningvoorraad.
- De instroom moet een afspiegeling vormen van de vraag naar woningen in de regio.
- Uit de beschikbare cijfers blijkt dat het percentage nieuwe huurders bij Nieuw Amsterdam dat niet in Nederland is geboren is toegenomen. Er heeft wel een verschuiving plaatsgevonden in de etniciteit van allochtone nieuwe huurders; er zijn minder Surinamers en Antillianen en meer 'overige' huurders.

Woonomgeving

- Grotere betrokkenheid van bewoners bij - en tevredenheid over - de (semi-)openbare ruimte.
- Er moet nog een grote achterstand worden ingelopen wat betreft de betrokkenheid bij, en tevredenheid over, de buurt, openbare ruimte en bij het onderhoud daarvan.
- De Bijlmermeerbewoners vinden het onderhoud van de openbare ruimte ook relatief vaak achteruit gaan. Dit kan echter ook te maken hebben met alle bouwactiviteiten in dit gebied in verband met de vernieuwing.
- Met de fysieke voorzieningen in de buurt (bv. parkeerplaatsen en groen-

voorzieningen) zijn de huishoudens in de Bijlmermeer grofweg even tevreden als de gemiddelde Amsterdammer.

De Bijlmermeer blijkt op het gebied van de woonomgeving nog een grote achterstand te hebben ten opzichte van de rest van Amsterdam. Waar cijfers van voor 1997 beschikbaar waren, is er nog geen verbetering waar te nemen.

Veiligheid

- Daling van de feitelijk plaatsvindende criminaliteit tot tenminste het Amsterdams gemiddelde.
- Uit zowel de aangiftecijfers van de politie als de antwoorden op de bewonersenquête blijkt dat vrijwel alle vormen van criminaliteit in de Bijlmermeer vaker voorkomen dan in heel Amsterdam.
- Daling van de onveiligheidsgevoelens in openbare ruimtes en parkeergarages.
- In 1997 voelen de Bijlmermeerbewoners zich nog aanzienlijk minder veilig dan alle Amsterdammers.
- Daling van de drugsoverlast.
- Ook op dit punt is nog veel werk te doen om de achterstand op heel Amsterdam in te lopen.
- Vermindering van instroom van jongeren in criminele activiteiten.
- Er zijn alleen nog cijfers over 1997 beschikbaar.

Ook wat betreft de veiligheid is de situatie in de Bijlmermeer dus voor verbetering vatbaar.

Werk

- Werkloosheid terugdringen.
- Het werkloosheidspercentage (als percentage op de bevolking) is in 1997 gedaald met drie procent. Onder de werklozen in de Bijlmermeer zijn wel weinig direct bemiddelbare werklozen. Een vrij klein deel van de werklozen is in 1997 actief bemiddeld of geschoold via de arbeidsvoorziening.
- Het werkloosheidspercentage in de Bijlmermeer is gelijk aan dat in Amsterdam.
- Het werkloosheidspercentage in de Bijlmermeer is sinds 1994 steeds ongeveer twee maal zo hoog als in de rest van Amsterdam.
- Verbeteren van de maatschappelijke positie van de Bijlmermeerbewoners.
- De Bijlmermeerbewoners behoren minder vaak tot de hoogste inkomensgroep dan andere Amsterdammers en vaker tot de middengroep. Wel verwachten ze vaker dan de gemiddelde Amsterdammer over vijf jaar een betere positie op de arbeidsmarkt in te nemen.

Wat betreft de werkgelegenheid moet de Bijlmermeer nog een grote achterstand inlopen.

Onderwijs

- De gemiddelde leerresultaten in het basisonderwijs in de Bijlmermeer zijn gelijk aan het Amsterdamse gemiddelde.
- Dit doel lijkt nu al bereikt te zijn.
- Het aantal voortijdig schoolverlaters in het voortgezet onderwijs en het voorbereidend beroepsonderwijs daalt in de jaren 1995-1999 met 35%
- Het percentage schoolverlaters is in één jaar tijd met 6% gedaald, in de komende jaren moet deze daling sterker zijn om het doel van 35% daling te bereiken.

- De slaagpercentages in het voortgezet onderwijs en het voorbereidend beroepsonderwijs stijgt in de jaren 1995-1999 met 25%.

De slaagpercentages liggen nu al zeer hoog, ruim boven de Amsterdamse gemiddelden, een verdere stijging is onnodig.

- Het aantal opleidingen en de kwaliteit daarvan stijgt.
- Het aantal scholen is van één jaar bekend, er dus nog niets te zeggen over stijging of daling. Gezien de slaagpercentages lijkt de kwaliteit van de opleidingen nu al erg goed te zijn.
- Er komt een sluitende aanpak inburgering; de wachtlijst is binnen 4 jaar kleiner dan 2 maanden en de mogelijkheden om moeilijk bereikbare groepen in een educatief traject te brengen nemen toe.
- De wachtlijsten zijn inmiddels geheel verdwenen.

Voor zover de er cijfers beschikbaar zijn, blijkt de situatie wat betreft scholing dus verassend goed te zijn in de Bijlmermeer, er is op dit terrein geen achterstand ten opzichte van geheel Amsterdam.

Het voortgang bij het bereiken van het **eerste hoofddoel**, de Bijlmer is in 2006 een wijk waar het woon- en leefklimaat even goed als in een gemiddelde Amsterdamse wijk, is wisselend. De situatie in de Bijlmermeer is goed wat betreft onderwijs. Op de andere gebieden; werk, wonen, woonomgeving en veiligheid, bestaan er echter nog een grote achterstanden en is er nog weinig vooruitgang waarneembaar.

Het **tweede hoofddoel**, het terugdringen van het exploitatietekort van Nieuw Amsterdam is nog niet bereikt. Hoewel het jaarresultaat over 1997 positief is, is het niet te verwachten dat dit in 1998 ook het geval zal zijn, de winst in het afgelopen jaar was te danken aan de incidentele baten van woningverkoop. De onderhoudskosten zijn dit jaar weer hoger dan het vorige jaar. Er is wel vooruitgang geboekt bij de exploitatie van de woningen; de leegstand en de mutatiegraad zijn afgenomen en het jaarresultaat is sinds 1997 verbeterd.

Bijlage 1 Categorieën personderzoek

Trefwoorden categorieën personderzoek:

- A Ruimtelijke Vernieuwing
Fysiek, plannen, stedenbouw, architectuur, beton(rot), steen, esthetiek, sloop/ nieuwbouw, verkoop woningen, opzet wijken, project vernieuwing Bijlmer, volkshuisvesting, beleid woningbouwverenigingen, inspraak bij vernieuwingsoperatie.
- B Woning Fysiek
Grootte woning, indeling woning, onderhoud woning.
- C Woonomgeving
Onderhoud openbare ruimtes, ophalen vuilnis, schoonhouden van de straten, onderhoud groen gedeeltes, straatverlichting, wegdek, straatmeubilair, speelplaatsen/ tuinen, pis en poep, bekladding, reiniging, licht vandalisme.
- D Bewoners/ Voorzieningen
Bijzondere groepen (verschillende etnische groepen/ illegalen), winkels, samenkomsten (leuk dan wel niet leuk), participatie, buurthuizen, feest/ festival (multiculi), gemeenschappelijke ruimtes, sociaal contact/ controle.
- E Veiligheid/ Criminaliteit/ Overlast
Verloedering, junks/ dealers/ zwervers, drugs/ verslaving, politie, flatwachten/ burgersurveillance, kelderboxen, kansloze jongeren, vandalisme/ bedreigingen
- F Werk/ Scholing/ Onderwijs
Werkloosheid, werkervaringsprojecten, informele economie (snorders, markt), arbeidsmarkt, verschil woon/ werk buurt, kwaliteit onderwijs.
- G Politiek/ Ambtelijk
Politieke partijen, stadsdeel verkiezingen, zwart beraad allochtonen op hoge functies, ambtelijke reorganisaties, kritiek op politiek/ stadsdeelbestuur, dagelijks bestuur stadsdeel.
- H Sfeertekeningen
Psychologische portretten, individuen
- I Overig

Bijlage 2 Onderzoeksverantwoording Bewonersenquête

In de bewonersenquêtes is een mix toegepast van twee ondervragingsmethoden: telefonisch en face to face.

In de telefonische enquête wordt er vanzelfsprekend voor gezorgd dat mannen/vrouwen, de verschillende leeftijdsgroepen en de diverse etnische groepen ondervraagd zijn. Omdat bekend is dat bij een telefonische enquête bepaalde personen minder goed vertegenwoordigd zijn, is als extra veiligheidsmaatregel vervolgens ook nog gewerkt met face to face interviews. Via deze methode kan gericht gezocht worden naar bepaalde groepen die bij de telefonische ronde ondervertegenwoordigd zijn.

Er is daarom gekozen voor mondelinge benadering op locaties waarvan bekend is dat die groepen daar regelmatig komen (bijvoorbeeld koffiehuizen om Turkse mannen te bereiken, een bepaalde winkel om Ghanezen te bereiken, etc.).

De enquêteurs zijn zelf van allochtone afkomst zodat de benadering makkelijker verloopt en het interview, indien nodig, in de eigen taal kan worden afgenomen.

Vanwege de hoge percentages allochtonen in de Bijlmermeer is hier gekozen voor een veel groter percentage face-to-face enquêtes dan in de Amsterdamse bevolkingsenquête

Tabel B2.1 Wijze van afname bewonersenquêtes (aantallen en percentages)

	absoluut		percentage	
	Bijlmermeer	Amsterdam	Bijlmermeer	Amsterdam
telefonisch	195	1.135	46	87
face-to-face	228	175	54	13

Vanwege de beschreven benaderingswijze is het voor de face-to-face interviews niet mogelijk een responsverantwoording te geven op dezelfde wijze als bij de telefonische interviews.

Tabel B2.2 Responsverantwoording telefonische enquêtes (aantallen en percentages)

responsstatus	absolute aantallen		percentages	
	Bijlmermeer	Amsterdam	Bijlmermeer	Amsterdam
geslaagd	195	1.136	28	46
niet bereikbaar	104	117	15	5
weigering	159	656	23	27
kaderfouten	78	191	11	8
nog terug te bellen	81	46	12	2
juiste persoon verhinderd	56	247	8	10
andere reden	15	73	2	3
buiten doelgroep	2	9	0	0
totaal	690	24.754	100	100

bron: O + S/bewonersenquêtes.

Representativiteit van de Bijlmermeer-steekproef

Het eerste bewonersonderzoek dat in het kader van de Bijlmermonitor gehouden werd, vond eind 1996 plaats. Na uitvoering rezen twijfels over de representativiteit ervan. Dit heeft geresulteerd in een tweede bewonersonderzoek (eind 1997).

Het belangrijkste bezwaar van het eerste bewonersonderzoek was dat de verhoudingen tussen de bevolkingsgroepen niet representatief waren voor de Bijlmermeer. In de tweede enquête is daarom een veel groter aantal face-to-face interviews gehouden. Bij deze face-to-face interviews is gericht gezocht naar respondenten uit de allochtone bevolkingsgroepen. Ook bij de telefonische enquête zijn deze verhoudingen bewaakt. Tijdens de steekproefneming is de verhouding per buurtcombinatie gecontroleerd. In tabel B2.3 wordt de uiteindelijke verhouding tussen verschillende bevolkingsgroepen in de enquête vergeleken met die uit het bevolkingsregister.

Tabel B2.3 Etniciteit²⁸ in betrokken buurten en in steekproef 1997 (absolute aantallen en percentage)

bevolkingsgroep	absolute aantallen		percentages	
	werkelijk	steekproef	werkelijk	steekproef
Nederlands	4376	111	27	26
Surinaams	5152	120	32	28
Antilliaans	1240	31	8	7
Turks	134	8	1	2
Marokkaans	266	6	2	1
Zuid Europees	217	5	1	1
overige geïndustrialiseerde landen	953		6	
overige niet-geïndustrialiseerde landen	3808		24	
Ghanees		40		10
Nederlands Indisch		12		3
Pakistaans		9		2
overig algemeen		78		18
geen antwoord		3		1
Totaal		423		100

bron: O + S/bewonersenquête 1996, 1997.

In de gegevens uit het bevolkingsregister en die uit het onderzoek zijn de bewoners op een verschillende wijze ingedeeld, waardoor de kleinere bevolkingsgroepen in de steekproef niet afzonderlijk te vergelijken zijn met de werkelijke verhoudingen. Het totale percentage is echter wel juist. De verschillen tussen de steekproef en de werkelijke bevolkingssamenstelling.

Noot 28 Etniciteit wordt in het bevolkingsregister als volgt gedefinieerd:

- 1 geboorteland persoon zelf als dit niet Nederland is
- 2 als persoon zelf in Nederland is geboren: geboorteland moeder
- 3 als persoon zelf en moeder in Nederland zijn geboren: geboorteland vader

Omdat in de enquête niet gevraagd is welke van de ouders in welk land is geboren, alleen waar beide ouders zijn geboren, is etniciteit in enkele gevallen niet met 100% zekerheid te bepalen. In deze gevallen is uitgegaan van de bevolkingsgroep waartoe de respondent zich zelf vindt behoren.

ling van de Bijlmermeer komen nu goed overeen. De steekproef is nu representatief voor de bevolkingssamenstelling van de Bijlmermeer.

BIJLAGE 3 Tabellen

Tabellen bij hoofdstuk 2

Tabel B3.1 Bevolkingsopbouw naar leeftijdsgroepen en sekse in de *Bijlmermeer* (per 1-1, absolute aantallen)

seks	man				vrouw			
leeftijd/jaartal	1994	1995	1996	1997	1994	1995	1996	1997
0-4 jaar	1857	1791	1748	1808	19129	1845	1730	1803
5-9 jaar	1620	1522	1533	1541	15743	1571	1558	1547
10-14 jaar	1478	1444	1413	1431	14094	1390	1335	1350
15-19 jaar	1376	1406	1369	1378	14575	1367	1278	1324
20-24 jaar	1966	1730	1570	1491	31805	1779	1647	1535
25-29 jaar	2839	2432	2220	2056	40919	2102	1984	2020
30-34 jaar	2945	2770	2469	2308	35062	2206	1988	2009
35-39 jaar	2326	2252	2224	2202	27431	1881	1895	1860
40-44 jaar	1510	1569	1536	1592	23291	1296	1322	1416
45-49 jaar	1128	1073	1102	1107	21593	1002	1014	1012
50-54 jaar	686	712	688	741	15787	635	665	711
55-59 jaar	485	481	481	446	13892	512	485	454
60-64 jaar	415	377	356	350	13898	423	396	416
65-69 jaar	285	287	285	266	14622	365	337	322
70-74 jaar	216	210	205	217	14758	302	295	302
75-79 jaar	164	147	139	126	12516	258	266	247
80 + jaar	165	161	160	149	18636	501	463	460
totaal	21461	20364	19.498	19.209	347751	19435	18.658	18.788

bron: O + S.

Tabel B3.2 Bevolkingsopbouw naar leeftijdsgroepen en sekse in de Bijlmermeer (per 1-1, percentages)

sekse		man				vrouw			
leeftijd/jaartal	1994	1995	1996	1997	1994	1995	1996	1997	
0-4 jaar	8,7	8,8	9,0	9,4	9,5	9,5	9,3	9,6	
5-9 jaar	7,5	7,5	7,9	8,0	7,9	8,1	8,4	8,2	
10-14 jaar	6,9	7,1	7,2	7,4	7,1	7,2	7,2	7,2	
15-19 jaar	6,4	6,9	7,0	7,2	6,9	7,0	6,8	7,0	
20-24 jaar	9,2	8,5	8,1	7,8	9,9	9,2	8,8	8,2	
25-29 jaar	13,2	11,9	11,4	10,7	11,3	10,8	10,6	10,8	
30-34 jaar	13,7	13,6	12,7	12,0	11,1	11,4	10,7	10,7	
35-39 jaar	10,8	11,1	11,4	11,5	9,7	9,7	10,2	9,9	
40-44 jaar	7,0	7,7	7,9	8,3	6,4	6,7	7,1	7,5	
45-49 jaar	5,3	5,3	5,7	5,8	5,0	5,2	5,4	5,4	
50-54 jaar	3,2	3,5	3,5	3,9	3,1	3,3	3,6	3,8	
55-59 jaar	2,3	2,4	2,5	2,3	2,7	2,6	2,6	2,4	
60-64 jaar	1,9	1,9	1,8	1,8	2,2	2,2	2,1	2,2	
65-69 jaar	1,3	1,4	1,5	1,4	1,9	1,9	1,8	1,7	
70-74 jaar	1,0	1,0	1,1	1,1	1,5	1,6	1,6	1,6	
75-79 jaar	0,8	0,7	0,7	0,7	1,4	1,3	1,4	1,3	
80+ jaar	0,8	0,8	0,8	0,8	2,6	2,6	2,5	2,4	
totaal	100	100	100	100	100	100	100	100	

bron: O + S.

Tabel B3.3 Bevolkingsopbouw naar leeftijdsgroepen en sekse in *rest van* Amsterdam
(per 1-1, in aantallen)

sekse	man				vrouw			
leeftijd/jaartal	1994	1995	1996	1997	1994	1995	1996	1997
0-4 jaar	19971	20187	19919	19756	19129	19381	19016	18714
5-9 jaar	16642	17092	17292	17555	15743	16185	16572	16828
10-14 jaar	14541	14804	15120	15137	14094	14324	14438	14684
15-19 jaar	14536	14424	14573	14797	14575	14552	14484	14765
20-24 jaar	27930	26031	23842	22496	31805	30171	27932	26665
25-29 jaar	41006	39656	38663	38036	40919	40435	40314	40083
30-34 jaar	40410	40786	40731	40073	35062	36079	36185	36306
35-39 jaar	31352	31874	32496	32634	27431	28122	28772	29054
40-44 jaar	25916	26060	26240	26465	23291	23598	23759	24068
45-49 jaar	23195	24026	25204	24061	21593	22226	23286	22434
50-54 jaar	17039	17238	17153	18954	15797	16328	16353	18089
55-59 jaar	14080	14346	14763	14853	13892	13929	14148	14238
60-64 jaar	12548	12387	12215	12062	13898	13548	13244	13008
65-69 jaar	11417	11182	10979	10745	14622	14095	13630	13146
70-74 jaar	10110	10221	9869	9487	14758	14822	14210	13584
75-79 jaar	7138	6903	7164	7136	12516	11957	12177	12150
80+ jaar	6857	6878	6838	6913	18636	18614	18354	18097
totaal	334688	334185	333061	331160	347751	348366	346874	345906

bron: O + S.

Tabel B3.4 Bevolkingsopbouw naar leeftijdsgroepen en sekse in rest van Amsterdam
(per 1-1, in percentages)

seks	man				vrouw			
leeftijd/jaartal	1994	1995	1996	1997	1994	1995	1996	1997
0-4 jaar	6,0	6,0	6,0	6,0	5,5	5,6	5,5	5,4
5-9 jaar	5,0	5,1	5,2	5,3	4,5	4,6	4,8	4,9
10-14 jaar	4,3	4,4	4,5	4,6	4,1	4,1	4,2	4,2
15-19 jaar	4,3	4,3	4,4	4,5	4,2	4,2	4,2	4,3
20-24 jaar	8,3	7,8	7,2	6,8	9,1	8,7	8,1	7,7
25-29 jaar	12,3	11,9	11,6	11,5	11,8	11,6	11,6	11,6
30-34 jaar	12,1	12,2	12,2	12,1	10,1	10,4	10,4	10,5
35-39 jaar	9,4	9,5	9,8	9,9	7,9	8,1	8,3	8,4
40-44 jaar	7,7	7,8	7,9	8,0	6,7	6,8	6,8	7,0
45-49 jaar	6,9	7,2	7,6	7,3	6,2	6,4	6,7	6,5
50-54 jaar	5,1	5,2	5,2	5,7	4,5	4,7	4,7	5,2
55-59 jaar	4,2	4,3	4,4	4,5	4,0	4,0	4,1	4,1
60-64 jaar	3,7	3,7	3,7	3,6	4,0	3,9	3,8	3,8
65-69 jaar	3,4	3,3	3,3	3,2	4,2	4,0	3,9	3,8
70-74 jaar	3,0	3,1	3,0	2,9	4,2	4,3	4,1	3,9
75-79 jaar	2,1	2,1	2,2	2,2	3,6	3,4	3,5	3,5
80+ jaar	2,0	2,1	2,1	2,1	5,4	5,3	5,3	5,2
totaal	100	100	100	100	100	100	100	100

bron: O + S.

Tabel B3.5 Etniciteit in de Bijlmermeer²⁹ (per 1-1, in aantallen)

	1994	1995	1996	1997
Nederlands	8.773	7.927	7.504	7.182
Surinaams	14.133	13.952	13.586	13.648
Antilliaans (incl. Arubaans)	3.424	3.242	3.195	3.177
Turks	689	605	507	454
Marokkaans	871	813	701	647
Zuid-Europees	798	753	663	665
overige geïndustrialiseerde landen	2.125	1.914	1.767	1.651
overige niet-geïndustrialiseerde landen	10.907	10.572	10.107	10.423
totaal	41.720	39.778	38.030	37.847

bron: O + S.

Noot 29 De Bijlmermeer is hier anders afgebakend, buurtcombinaties 946 en 947 zijn niet meegeteld.

Tabel B3.6 Etniciteit in rest Amsterdam (per 1-1, in aantallen)

	1994	1995	1996	1997
Nederlands	415.007	410.922	405.331	401.493
Surinaams	53.571	54.907	55.770	56.134
Antilliaans (incl. Arubaans)	7.091	7.212	7.220	7.324
Turks	30.207	30.371	30.501	30.368
Marokkaans	45.176	46.317	47.146	48.184
overig Zuid-Europees	15.214	15.351	15.616	15.476
overige geïndustrialiseerde landen	68.843	68.348	67.515	65.581
overige niet-geïndustrialiseerde landen	45.968	47.731	49.479	50.689
totaal	681.068	681.159	678.578	675.249

bron: O + S.

Tabel B3.7 Huishoudensamenstelling in de Bijlmermeer³⁰ (per 1-1, in aantallen)

jaartal	1994	1995	1996	1997
(echt)paar zonder kinderen	1.412	1.347	1.168	1.074
(echt)paar met thuiswonend(e) kind(eren)	2.027	1.910	1.703	1.610
éénouder met thuiswonend(e) kind(eren)	2.284	2.534	2.763	3.014
alleenwonende	5.796	5.832	6.089	6.157
alleenstaande met éénouder	943	935	1.001	1.009
twee alleenstaanden	1.788	1.718	1.732	1.726
drie of meer alleenstaanden	594	533	505	528
overig	1.665	1.395	1.131	1.027
totaal	16.509	16.204	16.092	16.145

bron: O + S.

Tabel B3.8 Huishoudensamenstelling in rest van Amsterdam (per 1-1, in aantallen)

jaartal	1994	1995	1996	1997
(echt)paar zonder kinderen	44768	44075	42853	42296
(echt)paar met thuiswonend(e) kind(eren)	40841	40905	40222	39758
éénouder met thuiswonend(e) kind(eren)	24114	24894	25684	26598
alleenwonende	151927	155459	158498	159755
alleenstaande met éénouder	8362	8800	9356	9783
twee alleenstaanden	37854	38530	39395	40383
drie of meer alleenstaanden	8454	8272	8125	7967
overig	14404	13365	12419	11334
totaal	330724	334300	336552	337874

bron: O + S.

Tabellen bij hoofdstuk 3

Noot 30 De Bijlmermeer is hier anders afgebakend, buurtcombinaties 946 en 947 zijn niet meegeteld.

Tabel B3.1 Gemiddelde woonduur in buurt (in aantal jaren)

	Bijlmermeer	Amsterdam
gemiddelde woonduur	8	15

bron: bewonersenquêtes 1997.

Tabel B3.2 Wil verhuizen naar andere buurt of woonplaats (percentage)

	Bijlmermeer	Amsterdam
ja	52	55
geen voorkeur	29	12
nee	20	33

bron: bewonersenquêtes 1997.

Tabel B3.3 Verhuisredenen (percentage)³¹

(meerdere antwoorden mogelijk)	Bijlmermeer	Amsterdam
privé-omstandigheden	23	29
woning	33	46
woonomgeving	37	34
anders	24	7

bron: bewonersenquêtes 1997.

Tabel B3.4 Woon- en leefklimaat eigen buurt (gemiddeld rapportcijfer)

	Bijlmermeer	Amsterdam
beoordeling	6,4	7,2

bron: bewonersenquêtes 1997.

Tabel B3.5 Woonsituatie van woningzoekenden bij Nieuw Amsterdam (percentage)

woont in ..	per 31-12-1995	per 31-12-1996	per 31-12-1997
woning NA	42	42	37
andere woning	58	58	63

bron: 4e kwartaalrapportages Nieuw Amsterdam.

Noot 31 Omdat men meerdere redenen kon noemen, tellen de percentages niet op tot 100%.

Tabellen bij hoofdstuk 4

Tabel B4.1 Woontevredenheid (percentage (zeer) tevreden)

	Bijlmermeer	Amsterdam
algehele tevredenheid	79	90

bron: bewonersenquête 1997.

Tabel B4.2 Woontevredenheid (percentage (zeer) tevreden)

	Nieuw Amsterdam	Bijlmermeer overig ³²
algehele tevredenheid	80	90

bron: bewonersenquête Bijlmermeer 1997

Tabel B4.4 Volkshuisvestingsgegevens 1 (absolute aantallen per 31-12)

		1994	1995	1996	1997
alle woningbouw- verenigingen Amsterdam	aantal woning- en ³³	195.697	194.684	198.842	205.181
	vergunningen (verhuringen)		16.179	14.902	15.431
Nieuw Amster- dam	aantal woningen	12.717	12.759	³⁴ 12.113	11.961
	nieuwe woning- zoekenden	2.123	3.540	3.400	3.301
	verhuringen	1.743	2.548	2.107	1.757
	mutaties totaal	2.067	2.186	2.023	1.742
	leegstand totaal	860.	613	442	294

bronnen: 4e kwartaalrapportages Nieuw Amsterdam, Rapportage woonruimteverdeling Amsterdam 1997, Amsterdamse Federatie van Woningbouwcorporaties.

Tabel B4.5 Volkshuisvestingsgegevens 2 (per 31-12, percentage)

	1994	1995	1996	1997
mutaties	16,8	17,8	16,7	16,5
leegstand	7,0	5,1	4,3	2,8
gemiddelde leegstand	4,8	5,9	4,0	3,0

bron: 4e kwartaalrapportages Nieuw Amsterdam.

Noot 32 Tenzij anders aangegeven, betreft 'Bijlmer overig' respondenten die een koopwoning bezitten of huren van een andere woningbouwvereniging of van een particulier.

Noot 33 De stijging van het aantal woningen van de Amsterdamse woningbouwcorporaties is voor een groot deel te verklaren door de toetreding door woningbouwcorporatie Ons Huis in 1997.

Noot 34 Dit aantal is inclusief de laagbouw-woningen van Kantershof. In de 4e kwartaalrapportage van Nieuw Amsterdam wordt vermeld dat in 1996 ruim 200 van deze woningen zijn verkocht, in 1997 werden hier ruim 450 woningen verkocht.

Tabel B4.6 Jaarresultaat (in 1000 guldens)

	1994	1995	1996	1997
	-10.172	-4.912	-7.457	1.719

bron: 4e kwartaalrapportages Nieuw Amsterdam.

Tabel B4.7 Huurderving per 31-12: huurachterstanden (totaal in 1000 guldens)

	1994	1995	1996	1997
zittende bewoners	4.713	4.326	3.606	3.375
vertrokken huurders	14.394	14.718	11.473	11.866
totaal	19.107	19.044	15.079	15.441

bron: 4e kwartaalrapportages Nieuw Amsterdam.

Tabel B4.8 Huurderving per 31-12: leegstand (totaal in 1000 guldens) geïndexeerd (1994 = 100)

	1994	1995	1996	1997
	2.532	5.099	3.789	3.096

bron: 4e kwartaalrapportages Nieuw Amsterdam.

Tabel B4.9 Gemiddelde onderhoudsuitgaven (in guldens per woning c.q. per mutatie³⁵)

	1994	1995	1996	1997
klachtenonderhoud	341	406	396	351
mutatie-onderhoud ³⁶ (bij verhuizing)	965	1.036	990	975
vandalisme	57	71	57	60

bron: bijlagen 4e kwartaalrapportages Nieuw Amsterdam.

Tabel B4.10 Gehechtheid en medeverantwoordelijkheid voor de buurt (% ja-zeggens)

	% Bijlmermeer	% Amsterdam
gehecht	59	74
medeverantwoordelijk	72	85

bron: bewonersenquête 1997.

Noot 35 Deze cijfers komen uit de bijlagen van de 4^e kwartaalrapportages. Voor 1997 cijfers uit bijlagen 2-7, 2-1 en 2-8 gebruikt.

Noot 36 Bij dit type onderhoud worden de kosten per mutatie weergegeven in plaats van per woning.

Tabel B4.11 Ontwikkeling in het onderhoud van de openbare ruimte (percentage)

	% Bijlmermeer	% Amsterdam
verbeterd	33	46
gelijk	41	39
verslechterd	26	16

bron: bewonersenquêtes 1997.

Tabel B4.12 Stellingen sociale kwaliteit (percentage positieve reactie voor buurt op stelling)

	percentage	Bijlmermeer	Amsterdam
de mensen kennen elkaar in deze buurt nauwelijks	oneens	50	45
de mensen gaan in deze buurt op een prettige manier met elkaar om	eens	61	75
ik woon in een (gezellige) buurt waar veel saamhorigheid is	eens	40	43
ik voel mij thuis bij de mensen die in deze buurt wonen	eens	48	65
gemiddeld percentage positief		51	56

bron: bewonersenquêtes 1997.

Tabel B4.13 Overlast door jongeren (percentage dat 'vaak' overlast ondervindt)

	Bijlmermeer	Amsterdam
jongerenoverlast	21	17

bron: bewonersenquêtes 1997.

Tabel B4.14 Aangiften van delicten in Bijlmermeer³⁷ (absolute aantallen en percentage van het aantal inwoners)

	Bijlmermeer			Amsterdam	
	1997	1996		1997	
		abs.	%	abs.	%
straatroof	710	3892	0,44	3594	0,41
overval	36	527	0,06	494	0,06
overig geweld	545	5693	0,65	5828	0,67
zakkenrollerij	525	12485	1,42	12176	1,39
integriteit woning	707	10444	1,19	9703	1,11
inbraak bedrijf/school	93	4847	0,55	3769	0,43
diefstal van auto	522	5546	0,63	5955	0,68
diefstal uit/vanaf auto	1604	22508	2,57	21385	2,44
fietsendiefstal	229				
diefstal overige voertuigen	88	8502	0,97	10969	1,13
overige vermogensdelicten	191	2174	0,025	2273	0,26
overige diefstallen	1979	26934	3,07	29810	3,41
vernieling	349				
overige criminaliteit	31	8204	0,94	8290	0,95
totaal	7336	111756	12,75	114246	13,06
bevolking	37.817	876374		874946	

bron: aangiftecijfers politie Amsterdam-Amstelland

Noot 37 Deze cijfers betreffen een iets ander gebied dan het in de inleiding afgebakende vernieuwingsgebied: buurten 931 t/m 935, 940 t/m 944, 946 en 947.

Tabel B4.15 Jeugdige arrestanten (t/m 17 jaar) wijkteams Flierbosdreef en Ganzenhoef

	abs.	1000 inw.
straatroof	70	4,5
overval	5	0,3
mishandeling	10	0,6
overig geweld	43	2,8
zakkenrollerij	2	0,1
integriteit woning	22	1,4
inbraak bedrijf/school	7	0,5
diefstal van auto	31	2,0
diefstal uit/vanaf auto	12	0,8
fietsendiefstal	19	1,2
diefstal overige voertuigen	24	1,5
overige vermogensdelicten	27	1,7
overige diefstallen	240	15,5
vernieling	31	2,0
overige criminaliteit	154	9,9
totaal	697	44,9
bevolking t/m 17 jaar	15520	

bron: arrestantencijfers politie Amsterdam-Amstelland

Tabel B4.16 Slachtofferschap (percentage dat in eigen buurt de afgelopen 12 maanden slachtoffer is geworden van criminaliteit³⁸).

	Bijlmermeer		Amsterdam
	in eigen flat	in eigen buurt	in eigen buurt
bedreiging met geweld	15	19	13
mishandeling	4	5	2
diefstal portemonnee	9	15	7
woninginbraak	11	11	7
vernieling	22	28	27
diefstal van auto	8	11	5
diefstal uit auto	17	57	29
fietsendiefstal	9	17	18
ander misdrijf	5	8	4

bron: bewonersenquête 1997.

Noot 38 Overigens wordt erop gewezen dat het slachtofferschap van objectgerelateerde delicten (hier auto's en fietsen) wordt berekend op basis van het aantal *objecten* in plaats van het aantal *mensen* dat slachtoffer geworden is. Dus: in de 224 auto's waarover de respondenten in totaal beschikken, is er 186 keer ingebroken, sommigen zijn meer dan één keer slachtoffer van dit delict geworden.)
Aangezien deze berekening met de hand moest worden gemaakt, zijn voor de delicten op objecten geen significantie-berekeningen van de verschillen gemaakt.

Tabel B4.17 Oordeel verkeersveiligheid in de buurt (percentage)

	% Bijlmermeer	% Amsterdam
zeer goed	6	4
goed	60	52
niet goed, niet slecht	26	22
slecht	6	19
zeer slecht	1	3

bron: bewonersenquêtes 1997.

Tabel B4.18 Oordeel aantal veilige fietspaden en veiligheid oversteekplaatsen voor voetgangers (percentage)

	% Bijlmermeer	% Amsterdam
veilige oversteekplaatsen voor voetgangers	76	64
veilige fietspaden	71	59

bron: bewonersenquêtes 1997

Tabellen hoofdstuk 5

Tabel B5.1 Uitkeringsgerechtigden in Bijlmermeer en rest Amsterdam 1997 (absoluut, per 31-12)

		1994	1995	1996	1997
niet werkende werkzoekenden	Bijlmermeer	8.806	8.571	8.695	7.669
	rest Amsterdam	77.666	74.785	75.256	67.591

bron: O + S.

Tabel B5.1 Feitelijk werkenden en werklozen (percentage)

	% Bijlmermeer	% in Amsterdam
onderwijs volgend	12	8
eigen huishouding	12	10
invalide of arbeidsongeschikt	2	3
werkloos, wachtgeld	9	5
gepensioneerd, VUT, rentenierend	10	18
meewerkend in bedrijf van huishouden	1	0
zelfstandig	1	9
werkzaam in loondienst	46	44
werkzaam als vrijwilliger	1	2
anders, namelijk	1	0

bewonersenquêtes 1997.

Tabel B5.2 Netto inkomen van huishoudens (percentage)

inkomen	% Bijlmermeer	% Amsterdam
minder dan f 1400,-	12	12
tussen f 1400,- & f 1900,-	23	21
tussen f 1900,- & f 2800,-	31	20
tussen f 2800,- & f 4000,-	23	25
meer dan f 4000,-	12	23
totaal	100	100

Tabel B5.3 Verwachte arbeidspositie over vijf jaar (percentage)

	% Bijlmermeer	% Amsterdam
beter	68	51
hetzelfde	27	36
slechter	5	7

bron: bewonersenquête 1997